

Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet
2003

Rapport från Säkerhetspolisen

Innehåll

Inledning.....	5
Disposition.....	5
Metod.....	7
Definitioner av begrepp.....	7
Rapportens datamaterial.....	10
Arbetsätt och perspektiv.....	13
Centrala redovisningskategorier.....	13
Övrigt.....	16
Anmäld brottslighet med hatbrottsmotiv.....	19
<i>Brott med främlingsfientligt motiv</i>	20
Brottsutveckling och brottskategorier.....	20
Geografisk fördelning.....	24
Sammanfattning.....	26
<i>Brott med antisemitiskt motiv</i>	27
Brottsutveckling och brottskategorier.....	27
Geografisk fördelning.....	29
Sammanfattning.....	29
<i>Brott med homofobiskt motiv</i>	31
Brottsutveckling och brottskategorier.....	31
Geografisk fördelning.....	33
Sammanfattning.....	34
<i>Brott med vit makt-ideologiskt motiv</i>	35
Brottsutveckling och brottskategorier.....	36
Geografisk fördelning.....	38
Brottslighet med koppling till vit makt-miljön.....	42
Sammanfattning.....	43
Anmäld brottslighet med en vänsterorienterad motivbild.....	45
<i>Brott med antifascistiskt/vänster-ideologiskt motiv</i>	46
Brottsutveckling och brottskategorier.....	47
Geografisk fördelning.....	48
Sammanfattning.....	53

<i>Brott kopplade till djurrättsaktivism</i>	54
Brottsutveckling och brottskategorier	55
Geografisk fördelning.....	57
Sammanfattning.....	59
Gärningsmännen.....	61
Slutsatser.....	65
Bilaga.....	69

Inledning

I föreliggande rapport presenteras statistik över anmäld brottslighet med koppling till vit makt, främlingsfientlighet, antisemitism, homofobi samt anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi och djurrätt under år 2003. Säkerhetspolisen (Säpo) har sedan 1997 årligen publicerat statistik över dessa områden. De senaste årens rapporter finns tillgängliga på säkerhetspolisens webbplats: www.sakerhetspolisen.se.

Kartläggningen är en del i Säpos uppgift att förebygga och avslöja brott mot rikets inre säkerhet. Detta arbete utförs av författningsskyddet och är inriktat på att motarbeta verksamhet som syftar till att med våld, hot eller otillbörligt tvång ändra Sveriges statskick, förmå beslutande politiska organ eller myndigheter att fatta beslut i viss riktning eller hindra medborgarna från att utöva sina grundlagsfästa medborgerliga fri- och rättigheter. Kartläggningens huvudsyfte är att ge en bild över utvecklingen av brottslighet med denna inriktning. Författare till rapporten är Michael Johnson, analytiker vid Säpos Författningsskyddsrotel.

Disposition

Rapporten är uppdelad i fem huvudavsnitt: metod, anmäld brottslighet med ett hatbrottsmotiv, anmäld brottslighet med en vänsterorienterad

motivbild, ett avsnitt om gärningsmän samt slutligen ett avsnitt med några slutsatser utifrån den presenterade statistiken.

Metodavsnittet inleds med definitioner av de centrala begrepp som används i rapporten. Datamaterial som ligger till grund för rapporten, grundläggande perspektiv samt arbetssätt vid insamling och bearbetning beskrivs och diskuteras därefter. Avsnittet avslutas med att några av de centrala redovisningskategorierna beskrivs. Kapitlet är centralt för den vidare förståelsen av rapporten. I avsnitt två redovisas statistiken över de polisanmälda hatbrotten. Avsnittet är indelat i fyra kapitel: brottslighet med främlingsfientliga motiv, brottslighet med antisemitiska motiv, brottslighet med homofobiska motiv samt brottslighet med vit makt-ideologiska motiv. I avsnitt tre redovisas brottslighet med en vänsterorienterad motivbild. I avsnittets första kapitel, brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, redovisas huvuddelen av dessa brott. I avsnittets andra kapitel redovisas brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. I de flesta av kapitlen i avsnitt två och tre redovisas först den totala brottsutvecklingen över tid, därefter fördelningen av brotten i brottskategorier och avslutningsvis den geografiska fördelningen av den anmälda brottsligheten.

Metod

Definitioner av begrepp

Den brottslighet som kommer att beskrivas i denna rapport kan, något förenklat, delas in i två huvudkategorier. Dessa skiljer sig från varandra beroende på om det i huvudsak är **egenskaper** hos brottsoffret eller **åsikter** som brottsoffret har som utgör gärningsmannens motiv till sin handling. Brottslighet tillhörande den första kategorin innefattar framförallt brott motiverade av vissa mer eller mindre fasta och beständiga egenskaper kopplade till

- individers fysiologi – framförallt hudfärg
- religiös övertygelse – i denna kartläggning judendom
- sexuell läggning – i denna kartläggning homosexualitet.

Dessa egenskaper är mer beständiga och svårföränderliga i jämförelse med de åsikter eller den ideologi som gärningsmannen riktar sig mot i den andra av de båda huvudkategorierna. Här handlar motivet främst om att gärningsmannen inte delar åsikt med brottsoffret (som kan utgöras av en individ, en grupp, ett företag eller samhället i stort).

Den första kategorin kommer vidare att benämnas som **hatbrott**. Termen är sedan länge etablerad i USA och har under senare år även blivit vanligt förekommande i Sverige. Med begreppet avses i denna rapport brott mot person, organisation eller egendom motiverat av ideologisk övertygelse eller fientlig inställning mot offret/målet på grund av hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan

liknande omständighet. Brott av den andra kategorin kommer i fortsättningen att kallas antifascistisk/vänsterorienterad brottslighet. Här handlar det om att motarbeta upplevda orättvisor och förtryck. Brottslighet förknippat med detta handlar i stor utsträckning om att försöka förändra åsikter och attityder eller att genom direkta aktioner påverka samhället eller enskilda individer att upphöra med viss verksamhet. Antifascism är här den viktigaste frågan men även motstånd mot globalisering och EU samt djurrätt är centrala frågor.

En del av hatbrotten begås utifrån ett ideologiskt motiv, dvs bakom den fientliga inställningen finns mer systematiska och underbyggda tankar och idéer. Dessa sammanfattas här som **vit makt-ideologi**. Ibland används **vit makt** i denna betydelse för att variera språket. Benämningen avser en blandning av idéer från den europeiska nationalsocialismen och den amerikanska **White Supremacy**-ideologin. Den bärande föreställningen inom ideologin bygger på att mänskligheten är indelad i olika raser, att dessa har olika duglighet och därmed olika värden och att den "vita rasen" är den mest dugliga och därmed besitter det högsta värdet. Centralt för vit makt-ideologin är även föreställningen om en judisk världskonspiration. Världen kontrolleras enligt denna föreställning av judar vars mål är att krossa den vita rasen. Den metod judarna påstås använda för att uppnå detta ändamål är att värva så kallade andliga judar. Dessa anses finnas utplacerade på centrala poster i samhället, bl a inom regering, riksdag, rättsväsendet och massmedia. Vit makt-anhängarna kallar detta "korrupta etablissemang" för **Zionist Occupation Government (ZOG)**. Immigration, homosexualitet, liberalism och kommunism är medel som judarna, genom de andliga judarna, antas använda för att "förorena" och därigenom degenerera den vita rasen för att därmed möjliggöra krossandet av den.

Med **vit makt-miljön** avses här vidare de grupper, organisationer och sammanslutningar som förespråkar och agerar utifrån en vit makt-ideologi.¹ Med **främlingsfientlighet** avses i rapporten en negativ attityd, en missaktning eller ett hat mot en person eller en grupp på grund av hudfärg, nationell, etnisk eller kulturell bakgrund. Begreppet innefattar här även **rasism** – negativ särbehandling av individer utifrån en före-

¹ Om vit makt se t ex: Lodenius, A-L & Wikström, P (1997): *Vit makt och blågula drömmar. Rasism och nazism i dagens Sverige*. Natur och Kultur. Stockholm.
Löw, H (1998): *Nazismen i Sverige 1980-1997. Den rasistiska undergroundrörelsen: musiken, myterna, riterna*. Ordfront förlag. Stockholm.

ställning om att det finns flera mänskliga raser. Eftersom det i polisanmälningarna som rapporten bygger på ofta inte går att utläsa om gärningsmannen haft ett rasistiskt motiv väljer vi vidare att konsekvent använda termen främlingsfientlighet. Rasism ses här som en av flera bakomliggande orsaker till fientlighet mot det som uppfattas som annorlunda och främmande. **Antisemitism** innefattar all fientlighet mot judar, judendomen och judisk egendom. Fientligheten kan vara både religiöst och ideologiskt motiverad. Antisemitismen har varit och är fortfarande en viktig beståndsdel inom vit makt-ideologin. Ett brott med antisemitiskt motiv behöver inte vara riktat mot en person med judisk härkomst eller med judisk trosbekännelse utan kan vara riktat mot den judiska folkgruppen eller judendomen i sig, t ex när någon blir kallad för ”jävla jude” utan att denne i någon bemärkelse anser sig vara judisk. Med **homofobi** menas ogillande av och rädsla för homosexualitet och homosexuella. Inte heller ett brott med homofobiskt motiv behöver vara riktat direkt mot en person med homosexuell läggning utan kan även handla om uttalanden som uttrycker en allmän missaktning mot homosexuella.

Den **autonoma miljön** är ett samlingsbegrepp för ett nätverk av grupper och individer som präglas av framförallt anarkistiska och syndikalistiska idéströmningar. Dessa grupperingar kan arbeta mot olika mer eller mindre specialiserade frågor, t ex rasism, fascism, sexism eller artförtryck. Utomparlamentariska och brottsliga aktioner är relativt vanligt förekommande arbetsmetoder inom nätverken. Med **antifascism** avses ett ideologiskt ställningstagande mot fascism och rasism. Brottslighet med ett antifascistiskt motiv kan se ut på olika sätt. Exempelvis kan det handla om enskilda personer som protesterar eller attackerar individer som inte anses dela ett antifascistiskt synsätt eller om mer organiserade grupper som protesterar eller attackerar medlemmar ur vit makt-miljön. Med **djurrättsaktivism** avses kampen för djurens rättigheter. Anhängarna anser att människan på ett oriktigt sätt utnyttjar och exploaterar djuren för egen vinnings. En gren bland djurrättsaktivisterna anser att användandet av olagliga metoder kan rättfärdigas i kampen. Det långsiktiga målet för aktivisterna är att all verksamhet som innebär någon form av djurhantering ska upphöra.

Trots flera centrala skillnader mellan den autonoma miljön och vit makt-miljön finns en viktig likhet, det antidemokratiska synsättet. Båda grupperingarna anser att de besitter centrala insikter om hur ett bra samhälle ska se ut, insikter som anses motivera och rättfärdiga användande

av odemokratiska metoder. Ett vanligt argument mot den representativa demokratin är att denna egentligen inte speglar medborgarnas vilja och intentioner. Medborgarna är lurade och manipulerade, något som aktivisterna inom dessa grupperingar anser sig ha genomskådat.

Rapportens datamaterial

Kartläggningen av brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet baseras på polisanmälda brott i Sverige. Dessa anmälningar finns införda i det databaserade anmälningssystemet RAR (Rationell Anmälans Rutin) och genom sökning i detta system har anmälningar med relevans för kartläggningen selekterats fram. Urvalet bygger på de uppgifter som finns i anmälan. Viktigast är här brottsrubricering och den korta fritexten. Dessutom kan uppgifter om brottsplats, tid, datum, gärningsman och målsägare vara av intresse. I urvals- och bedömningsprocessen kompletteras anmälningarna även med andra uppgifter. Säpos spaningsregister kan beträffande misstänkt gärningsmans eller målsägares koppling till vit makt- eller de antifascistiska/vänsterideologiska miljöerna innehålla viktig information vid bedömningen. Uppgifter i media, t ex om det framkommit att någon viss organisation/miljö tagit på sig en brottslig handling, kan vara en betydelsefull pusselbit. Kontakter med polisutredare för att få tillgång till ytterligare information omkring anmälningar där informationen är bristfällig eller tvetydig är ytterligare en källa till viktig information. Slutligen är även den lokala kunskapen omkring händelser och personer som inrapportörerna (se nedan) besitter, ofta av central betydelse.

En polisanmälan är i de flesta fall en första beskrivning av en händelse och bygger oftast på uppgifter från målsägaren. Detta innebär att händelsen i ett senare stadium av polisutredningen/rättsprocessen kan bedömas på ett helt annat sätt, t ex att brottslig gärning inte förelåg eller att brottsrubriceringen ändras. Det är dock i huvudsak uppgifterna i den initialt upprättade anmälingen som ligger till grund för denna kartläggning.

Vid analys av anmälningsstatistik är det viktigt att hålla i minnet att denna inte lämpar sig särskilt väl för att bedöma den faktiska brottsnivån. För alla brottstyper finns ett så kallat mörkertal – skillnaden mellan den faktiska och den anmälda brottsligheten. Detta mörkertals storlek är

oftast okänt och kan förändras över tid. Storleken påverkas framförallt av anmälningsbenägenheten och upptäcktsrisken. Faktorer som här är viktiga är offrets relation till gärningsmannen, brottets grovhet, försäkringsvillkor och förändringar i dessa, resurser, prioriteringar och utbildning inom polisen samt uppmärksamhet i media för specifika brottskategorier. Det är särskilt de båda sista faktorerna som kan tänkas påverka anmälningsbenägenheten och upptäcktsrisken för den brottslighet som här vidare är av intresse. Exempelvis polisens och allmänhetens benägenhet att upptäcka och anmäla klottrade hakkors, hitlerhälsningar och rasistisk propaganda kan tänkas påverkas av dessa faktorer.

Ytterligare ett relevant problem i sammanhanget är det som brukar benämnas som det interna mörkertalet, det vill säga i vilken mån polisanmälda händelser med relevans för kartläggningen upptäcks och identifieras som sådana. Har målsägaren eller något vittne berättat för polisen att han/hon uppfattat att brottet hade ett främlingsfientligt, homofobiskt, antisemitiskt eller antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv och har polisen i så fall beskrivit detta i anmälningen? Om så inte är fallet kommer anmälan troligtvis inte att ingå i den statistik som kartläggningen bygger på. Språkproblem, polisens förändrade erfarenheter och kunskap om de aktuella brottsmotiven, förändringar i viljan hos målsägare att berätta om sin homosexuella läggning samt uppmärksamhet i media är exempel på faktorer som kan påverka det interna mörkertalet och därmed statistiken.

Med utgångspunkt i de problem som ovan beskrivits omkring anmälningsstatistik kan vi se att det finns uppenbara svårigheter att utifrån datamaterialet dra slutsatser beträffande brottslighetens nivå. Vad det däremot försiktigtvis går att dra slutsatser om är förändringar och trender. Detta dock under förutsättning att mörkertalet är konstant eller att det finns möjligheter att hålla faktorer som påverkar mörkertalet under kontroll. Tre faktorer av betydelse i detta sammanhang ska här beröras.

Den första handlar om att förändrade administrativa rutiner vid insamling och hantering av kriminalstatistik i sig kan påverka statistiken. Två sådana förändringar som påtagligt påverkat den svenska kriminalstatistiken är polisens förstärkning i mitten av 1960-talet och införandet av det datoriserade anmälningsystemet (RAR) i början av 1990-talet. Då ingen större förändring av de administrativa rutinerna med relevans för rapportens anmälningsstatistik genomförts under de senaste åren är ut-

gångspunkten här att denna faktor inte på något betydande sätt påverkat kartläggningen.

Den andra faktorn handlar om att enstaka speciella händelser som får mycket uppmärksamhet i media kan påverka statistiken genom att allmänhetens anmälningsbenägenhet ökar och/eller genom att resurser inom polisen omprioriteras. Exempel på händelser som fått sådana konsekvenser är de grova våldsbrotten med koppling till vit makt-miljön som inträffade under 1999 samt kravallerna i Göteborg i samband med Europeiska rådets möte under sommaren 2001. Under åren 2002 och 2003 inträffade inga enskilda händelser som fick denna typ av medialt utrymme. Nämnas bör dock att uppmärksamheten kring homosexuella varit relativt stor under perioden, bl.a. beroende på den förändrade lagstiftningen omkring brottet hets mot folkgrupp som efter den första januari 2003 även innefattar sexuell läggning. Detta torde ha bidragit till den relativt kraftiga ökningen som inträffat för antalet anmälda brott med ett homofobiskt motiv, bl.a. genom en ökad anmälningsbenägenhet.

Den tredje faktorn handlar om betydelsen av förändrad kunskap inom polisen beträffande hatbrott, vit makt-ideologi/miljön samt de autonoma grupperingarna. Med bättre kunskap följer större möjligheter att identifiera och i anmälan beskriva ett brotts koppling till detta vilket kan leda till att antalet anmälningar ökar utan en motsvarande ökning i antalet faktiska brott. Det främsta sättet att förändra kunskap är genom utbildning och information. Sedan 2001 har Rikspolisstyrelsen utbildat en kontaktperson inom varje polismyndighet i frågor rörande rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering.² Tanken är att kontaktpersonerna ska arbeta för en ökad kunskap inom dessa frågor i respektive polismyndighet, främst genom att anordna relevanta utbildningar och genom att upprätta lokala handlingsplaner i dessa frågor. Denna utbildningsinsats pågår kontinuerligt men bedöms inte ha den omfattningen att den påverkar statistiken kortsiktigt på ett avgörande sätt. En mer långsiktig effekt kan dock inte uteslutas. Ingen motsvarande insats har genomförts för frågor rörande antifascism/vänsterideologi.

Slutsatsen utifrån det ovan beskrivna är att det med försiktighet går att tolka den redovisade anmälningsstatistiken som en spegling av trender i

² Med utgångspunkt i regeringsskrivelsen (2000/01:59): En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering.

den faktiska brottsligheten om inte någon annan uppenbar faktor framträder som förklarar förändringen.

Arbetsätt och perspektiv

Anmälningssystemet RAR är länsvis uppbyggt (per polismyndighet) och inte centralt sökbart. För att få tillgång till samtliga relevanta anmälningar finns därför på Säpos länssektioner inrapportörer som ansvarar för att kontinuerligt, utifrån specifika kriterier, söka efter de för rapporten relevanta polisanmälningarna. Förutom konkreta uttalanden eller skrivna/klottrade budskap i samband med brottet så kan även gärningsmannen/målsägaren eller brottsplatsen vara vägledande vid urvalet. Att gärningsmannen/målsägaren är känd antifascist/vänsteraktivist eller vit makt-anhängare eller att brott är riktat mot en djuruppfödare är exempel på detta. De uttagna anmälningarna tillsänds därefter den grupp på Säpos Författningsskyddsrotel i Stockholm som bedömer, analyserar och redovisar statistiken i denna årligen utkommande rapport.

Det perspektiv som eftersträvas vid bedömningen av anmälningarna är offrets/målsägarens. Ibland kan även någon annan persons perspektiv, t ex en polismans eller ett vittnes, vara av vikt om dessa har tillfört information till anmälan eller när det inte är offret/målsägaren som gjort anmälan. Det är dock oftast offrets/målsägarens version och tolkning av händelsen som anmälan bygger på och personalen som arbetar med kartläggningen strävar efter att tillföra så litet av egna tolkningar som möjligt. Framgår det i polisanmälningen att målsägaren (eller någon annan) anser eller tror att motivet, alternativt något av motiven, till brottet är främlingsfientlighet, homofobi, antisemitism, antifascistiskt/vänsterideologiskt, har djurrättsanknytning eller har koppling till vit makt-ideologi/miljön så tas detta som utgångspunkt. Motiv används med andra ord inte i en psykologisk eller juridisk mening, utan i termer av målsägarens eller någon annan i detta sammanhang relevant persons tolkning av gärningsmannens motiv.

Centrala redovisningskategorier

I följande avsnitt beskrivs tre redovisningskategorier av central betydelse för rapporten. Den första handlar om anmälningarnas eventuella koppling till ideologi/miljö, den andra om två olika sätt att föra anmälningssstatistik. Den tredje och sista handlar om den indelning av brotten i brottskategorier som genomgående kommer att användas i rapporten.

Koppling till ideologi/miljö

Då en central aspekt i denna kartläggning är huruvida brottsligheten är kopplad till vit makt- eller autonoma ideologier/miljöer eller om det handlar om brott utan någon ideologisk koppling har anmälningarna delats in i tre kategorier³:

1. Främlingsfientliga/homofobiska/antisemitiska och antifascistiska/vänsterideologiska **brott utan synbart ideologiskt motiv**, exempelvis att gärningsmannen kallar någon för "svartskalle" eller "böjjävel".
2. **Brott med en koppling till vit makt- eller autonom ideologi men utan tydlig och säker koppling till dessa miljöer**. Exempel på vanliga brott i denna kategori är klottrade hakkors, anarkist-A:n samt så kallade hitlerhälsningar där en synbar koppling till vit makt/autonom-miljö inte föreligger.
3. Med **brott med säker koppling till de ideologiska miljöerna** räknas de brott där det finns en tydlig koppling till vit makt-miljön eller den autonoma miljön. Brott vid konsert anordnad av vit makt-miljön, brott där en skäligen misstänkt finns som är känd anhängare till någon av de båda miljöerna och polis-anmälda flygblad och annan propaganda är exempel på brott som kan bedömas tillhöra denna kategori.

Statistiska redovisningsmetoder

I föreliggande rapport kommer statistik att redovisas för både antal polis-anmälda brott och antal polis-anmälningar uppdelade på huvudbrott.

³ I de två föregående rapporterna användes en fyrgradig indelning. Kategorierna två och tre i dessa rapporter har här slagits ihop till en, kategori nummer två, för att förenkla och göra presentationen av statistiken mer tydlig.

Antal polisanmälda brott

Statistik som bygger på antal anmälda brott innebär att man för statistik över samtliga brott som finns införda i polisanmälningarna. I en anmälan kan det med andra ord finnas flera anmälda brott. Den officiella svenska statistiken för anmäld brottslighet redovisas på detta sätt. I Europa för även bl a Danmark, Finland, Skottland, Italien, Schweiz och Österrike anmälningsstatistik efter denna princip. En nackdel med beräkningssättet är att det kan skilja mellan olika anmälningsupptagande poliser vad beträffar antalet brott (brottskodningar) en viss händelse genererar. En händelse som en polis skulle bedöma som endast misshandel kan för en annan framstå som både misshandel, olaga hot och ofredande. Två till synes liknande händelser kan med andra ord generera olika antal brott – sett till brottsrubricering. Den primära orsaken till denna typ av skillnader är att det bakom varje anmälan ligger en subjektiv bedömning som den rapportskrivande polismannen gör utifrån de uppgifter denne har till hands vid anmälningsupptagandet. Det eller de brott som rapporteras kan i många fall ses som ett urval av brott och incidenter i en händelse eller en händelsekedja. Ett tydligt exempel där samma händelse ofta bedöms olika är anmälningar av klottrade hakkors. En del av dessa anmälningar innehåller ett brott, klotter, skadegörelse eller hets mot folkgrupp, en del anmälningar innehåller två eller tre av dessa brottskategorier.

Det är inte orimligt att anta att antalet anmälda brott per anmälan kan ha förändrats något över tid och därigenom är en faktor som påverkar de statistiska serierna för antalet anmälda brott. Förändringar i polisutbildningen och ökad arbetsbelastning inom polisen, vilket kan få till följd att mindre tid finns att tillgå för skrivandet av anmälningar, kan vara två faktorer som påverkar statistiken på detta sätt. I denna rapport används statistik över anmälda brott för att följa upp tidigare påbörjade statistiska serier.

Antal polisanmälningar och huvudbrott

I statistik som bygger på antal polisanmälningar bortses från att en anmälan kan innehålla flera brott. Det brott vilket enligt straffvärdesprincipen kan betraktas som det allvarligaste, väljs ut som huvudbrott och förs in i statistiken. Huvudbrottsprincipen används bl a i Frankrike, Tyskland, England, Grekland, Portugal och Holland. Att föra statistik enligt huvudbrottsprincipen innebär att man får en något lägre siffra än om man räknar samtliga brott. Här kan dock detta inte anses spela någon

betydande roll då statistiken används för att mäta förändringar och trender, på vilken nivå detta sker är av underordnad betydelse.

Fortsättningsvis i denna rapport kommer den länsvisa redovisningen att beskrivas i huvudbrott per brottskategori. Med huvudbrott avses här det allvarligaste brottet i anmälan där motivet har bedömts vara av relevans för denna kartläggning. Här är det alltså inte per automatik det allvarligaste brottet i anmälan, enligt straffvärdesprincipen, som bedöms som huvudbrott.

Brottskategorier

Samtliga redovisningar av brott i rapporten görs i nio brottskategorier.⁴ Kategoriseringen utgår ifrån de vanligaste förekommande brotten i anmälningar med relevans för denna statistik samt utifrån brottstyper av särskilt intresse för kartläggningen. Kategorierna och dess tillhörande brottskoder finns beskrivna i bilagan. Förutom dessa kategorier redovisas även antalet polisanmälningar där brottskod ännu inte bestämts.

Även redovisad statistik som härstammar från rapporter i serien "Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet" före år 2001 har i efterhand kategoriserats om till dessa nio brottskategorier för att möjliggöra jämförelser.

Nämnas bör att termen **våldsbrott** används när de båda kategorierna grov misshandel och misshandel slås samman och diskuteras som en kategori, att **mordförsök** redovisas under grov misshandel samt att **skadegörelse**, som brottskategori, innefattar all skadegörelse förutom klotter.

Övrigt

Eftersom antalet invånare i rikets län skiljer sig åt på ett betydande sätt redovisas i några tabeller den anmälda brottsligheten vid de länsvisa jämförelserna i förhållande till länens folkmängd. Statistik över den länsvisa befolkningen baseras på uppgifter från Statistiska Centralbyrån gällande den 31 december 2003. I de tabeller som beskriver dessa data

⁴ I förekommande fall räknas mord som ytterligare en kategori. Även mordbrand är särredovisad i avsnittet om djurrättsbrott.

förekommer vissa avrundningsfel beroende på att det dataprogram som använts gör uträkningar med fler decimaler än vad som sedan redovisas.

Anmäld brottslighet med hatbrottsmotiv

Det totala antalet hatbrott som anmäldes under år 2003 var 3914. Detta är en ökning av hatbrotten med fem procent sedan 2002. Brotten fördelade sig på följande sätt:

Tabell 1

Antal anmälda hatbrott uppdelade efter underkategorier.⁵

	Koppling till vit makt	Ej koppling till vit makt	Totalt
Främlingsfientliga	417	1891	2308
Antisemitiska	30	98	128
Homofobiska	14	312	326
Övriga hatbrott	1078	74	1152
Summa	1539	2375	3914

⁵ I kategorin övriga hatbrott ingår de anmälda brott som ej specifikt kunnat kategoriseras i någon av de tre ovanstående kategorierna. *Övriga hatbrott med koppling till vit makt* består till stor delen av anmälningar innefattande hakkors, hitlerhälsningar eller vit makt propaganda ej direkt riktad mot någon av de ovanstående grupperna eller riktade mot flera av dessa grupper. *Övriga hatbrott utan koppling till vit makt* är anmälningar där det framförts hat eller missaktning mot flera av de ovanstående grupperna men utan koppling till vit makt.

Brott med främlingsfientligt motiv

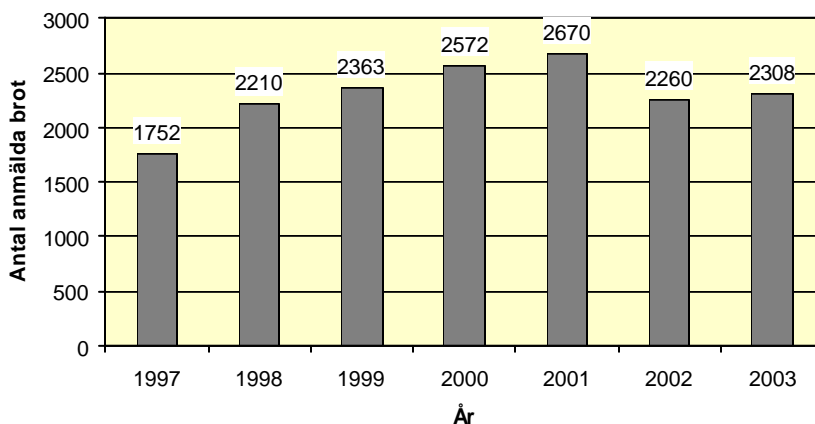
I detta kapitel ska den till polisen anmälda brottsligheten beskrivas där ett främlingsfientligt motiv framkommit. I statistiken som redovisas ingår all anmäld brottslighet av detta slag, även de brott där en koppling till vit makt-ideologi/-miljö finns.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur 1 visar att anmälda brott med ett främlingsfientligt motiv ökade marginellt under år 2003. Antalet är dock, liksom föregående år, klart lägre än millenniets första två år.

Figur 1

Antal anmälda brott med främlingsfientligt motiv, 1997-2003.

I tabell 2 kan utläsas att olaga hot/ofredande, i likhet med tidigare år, var den klart mest förekommande brottskategorin. Skadegörelse- och äre-

kränkingsbrotten stod dock för en stor del av ökningen. Procentuellt sett ökade de grova misshandelsbrotten mest. Olaga diskriminering minskade relativt kraftigt. Denna brottskategori minskade även totalt i riket.⁶ En förklaring till denna minskning skulle kunna vara att mycket få av dessa brott går vidare till åtal och personer som känner sig diskriminerade därför inte finner det meningsfullt att göra anmälningar.

Andelen anmäld främlingsfientlig brottslighet med koppling till vit makt-ideologi/miljö ökade med nästan fem procent under året. Ökningen gällde samtliga brottskategorier men var mest påtaglig för våldsbrotten. För de grova misshandelsbrotten handlade ökningen till övervägande del om brott med koppling till vit makt.

Tabell 2

Antal anmälda brott med främlingsfientligt motiv, vit makt-relaterade (v m) och totalt, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.

Brottskategorier	2000		2001		2002		2003	
	v m (%)	Tot	v m (%)	Tot	v m (%)	Tot	v m (%)	Tot
Mord/dråp	0	0	0	0	100	1	0	0
Grov misshandel	55,2	29	12,0	25	18,8	16	40,7	27
Misshandel	14,1	377	7,8	409	7,2	334	12,1	356
Olaga hot/ofredande	18,2	1003	9,8	1038	10,1	855	13,1	878
Ärekränkning	6,5	337	1,7	360	1,0	333	5,5	366
Skadegörelse	47,3	165	39,5	134	31,5	73	36,6	101
Klotter	52,6	76	58,1	74	53,4	58	54,7	64
Hets mot folkgrupp	35,9	354	29,4	391	32,9	353	38,8	348
Olaga diskriminering	0	158	0,6	160	0	155	1,0	100
Övriga brott	30,8	52	17,6	51	14,3	42	34,6	52
Brottskod saknas	9,5	21	21,4	28	22,5	40	18,8	16
Summa	20,9	2572	13,9	2670	13,3	2260	18,1	2308

Våldsbrott

Av de totalt 383 anmälda våldsbrotten hade 54 koppling till vit makt. Dessa bestod av brott där gärningsmannen pekats ut som vit makt-sympatisör genom att denne burit vit makt-symboler eller på annat sätt givit uttryck för sympati för denna ideologi, exempelvis genom att skrika "Sieg heil" eller genom att göra hitlerhälsning. I några fall har en identi-

⁶ Se statistik på BRÅ:s hemsida: www.bra.se.

fierad misstänkt gärningsman kunnat knytas till vit makt miljön. I de flesta av de övriga misshandelsfallen där koppling till vit makt-ideologi/-miljö saknats har gärningsmannen/-männen uttryckt sig nedsättande om målsägaren på grund av hudfärg, etnicitet eller liknande, exempelvis "djävla svartskalle" eller "djävla neger", i samband med misshandelsbrottet.

Olaga hot/ofredande

Under året gjordes 878 anmälningar av olaga hot/ofredande. Av dessa handlade 73 procent om brott riktade direkt mot person. Övriga brott gällde, förutom ett par fall av hotfullt klotter, hot eller ofredande via brev/post, telefon, sms eller Internet. Ökningen av det totala antalet anmälda olaga hot/ofredande avsåg brott direkt mot person. Drygt 13 procent av de anmälda brotten kunde kopplas till vit makt, i de flesta fallen genom att gärningsmannen uttryckt nazistsympati eller genom användande av t ex hakkors. Av brotten utan koppling till vit makt-ideologi var den främlingsfientliga komponenten till största delen kopplad till offrets ursprung eller hudfärg.

Ärekränkning

Under 2003 gjordes 366 anmälningar om ärekränkning. En majoritet av dessa bestod i en direkt konfrontation mellan gärningsmannen och målsägaren. En tiondel utfördes via brev/post, telefon, sms eller Internet. Den vanligaste händelsen som föranledde en anmälan var att någon blivit kallad för exempelvis "blatte" eller "negerdjävul", i ett fåtal fall i kombination med något vit makt-ideologiskt uttryck. Bakom anmälningarna låg i många fall någon annan händelse eller konflikt, t ex bråk på krogen eller osämja mellan grannar.

Skadegörelse

I en dryg tredjedel av skadegörelsebrotten fanns en koppling till vit makt. Av dessa handlade flertalet om inristade hakkors på t ex bilar eller dörrar och om olovligt uppsatta främlingsfientliga affischer och klistermärken.

De anmälda brott som saknade koppling till vit makt bestod till största delen av inristade främlingsfientliga budskap. Även krossade rutor och annan vandalisering på egendom tillhörande personer med utländsk bakgrund är vanligt. Vid de sistnämnda skadegörelsebrotten finns alltid någon ytterligare omständighet som styrker att det handlar om främlingsfientlighet, t ex klotter.

Klotter

Drygt hälften av de anmälda klotterbrotten hade en koppling till vit makt-ideologi/miljö. Dessa handlar om klottrade främlingsfientliga budskap tillsammans med hakkors eller andra nazistiska symboler. Klotterbrotten utan koppling till vit makt handlade om enbart främlingsfientliga budskap, exempelvis ”djävla svartskalle”, ”blatte” eller ”neger”.

Hets mot folkgrupp

Av de totalt 348 anmälda brotten i denna kategori hade 39 procent en koppling till vit makt. 18 av dessa bestod i spridande av vit makt-propaganda med ett främlingsfientligt innehåll, till största delen i form av affischer och flygblad. De övriga anmälningarna med en koppling till vit makt bestod i huvudsak av klottrade hakkors, nazistiska slagord och hitlerhälsningar tillsammans med främlingsfientliga budskap. Brott som inte kunde kopplas till vit makt-ideologi/miljö handlade till största delen om främlingsfientliga uttalanden.

Olaga diskriminering

Av anmälningarna om olaga diskriminering handlade den största delen om personer som blivit nekade tillträde till restauranger eller nöjeslokaler, uppfattat sig blivit behandlade på ett diskriminerande sätt i kontakter med myndigheter eller ansett sig blivit felaktigt behandlade i arbetslivet. Målsägarna har upplevt att detta har berott på deras ursprung eller hudfärg.

Övriga brott

Av de 52 anmälda brott som här har kategoriserats som övriga brott hade 35 procent, 18 stycken, koppling till vit makt-ideologi/miljö. De flesta av dessa handlade om spridande av vit makt-propaganda. De övriga brotten handlade bland annat om olika typer av tillgreppsbrott och bedrägerier, dataintrång, sexuellt ofredande och olaga vapeninnehav där en främlingsfientlig komponent förelåg.

Brottskod saknas

Av de 16 anmälningar där brottskod saknades hade tre koppling till vit makt. Dessa handlade om spridande av propaganda. De övriga anmälningarna hade stora likheter med anmälningar med brotten hets mot folkgrupp och ärekränkning.

Geografisk fördelning

I tabell 3 jämförs statistiken över anmälningar med ett främlingsfientligt motiv, länsvis, för åren 1999, 2001, 2002 och 2003.

Tabell 3

Antal polisanmälningar med främlingsfientligt motiv, uppdelade efter län. 1999, 2001, 2002 och 2003.⁷

Län	1999	2001	2002	2003
Blekinge	30	34	23	24
Dalarna	10	52	45	43
Gotland	5	2	4	14
Gävleborg	45	47	44	49
Halland	33	53	52	57
Jämtland	13	10	17	9
Jönköping	41	50	42	36
Kalmar	26	53	44	57
Kronoberg	17	20	39	37
Norrbottn	29	31	42	43
Skåne	289	323	251	270
Stockholm	604	654	498	529
Södermanland	62	78	60	58
Uppsala	53	56	67	53
Värmland	36	43	30	37
Västerbotten	31	28	26	51
Västernorrland	21	36	51	24
Västmanland	55	74	80	72
Västra Götaland	253	296	190	200
Örebro	71	120	69	72
Östergötland	75	54	73	43
Summa	1799	2114	1747	1778

Av tabellen kan utläsas att antalet polisanmälningar med ett främlingsfientligt motiv ökade marginellt under 2003. En relativt stor ökning inträffade i Gotlands län där antalet var betydligt högre än under de tre föregående mätåren. Även i Kalmar och Västerbottens län ökade antalet betydligt. I Östergötland och Västernorrlands län minskade antalet anmälningar däremot relativt mycket.

⁷ Ingen jämförbar statistik finns för år 2000. För en av anmälningarna i 1999 års data var brottsplatsen okänd. Denna anmälan är exkluderad i denna tabell.

I tabell 4 beskrivs antalet anmälningar, uppdelade på huvudbrott, med främlingsfientligt motiv i förhållande till folkmängden i respektive län. Totalt gjordes 19,8 anmälningar med främlingsfientligt motiv per 100 000 invånare i riket under 2003, en knapp ökning från föregående år.⁸ Den största andelen bestod av olaga hot/ofredande, hets mot folkgrupp samt ärekränkning.

Tabell 4

Antal polisanmälningar med främlingsfientligt motiv, uppdelade efter huvudbrott och län, per 100 000 invånare.

Län	Grov missh.	Missh. ofred.	Hot/ ofred.	Ärekr. görelse	Skade- Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0,7	2,7	8,7	0,0	0,7	0,0	3,3	0,0	0,0	16,0
Dalarna	0,0	2,5	2,9	1,4	1,1	0,4	6,1	0,7	0,4	15,6
Gotland	0,0	3,5	7,0	1,7	1,7	0,0	10,4	0,0	0,0	24,3
Gävleborg	0,0	3,6	4,3	3,6	0,4	0,0	3,6	1,1	1,1	17,7
Halland	0,4	3,2	8,9	3,9	0,7	0,0	2,8	0,0	0,4	20,3
Jämtland	0,0	1,6	2,4	2,4	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	7,1
Jönköping	0,0	1,2	3,0	0,6	0,3	0,6	4,9	0,3	0,0	11,0
Kalmar	0,0	2,6	8,9	2,6	2,1	1,7	5,1	0,9	0,4	24,3
Kronoberg	0,0	3,4	11,3	1,1	0,6	0,0	1,7	1,7	0,6	20,9
Norrbottn	0,0	2,8	9,9	2,4	0,0	0,4	1,2	0,0	0,4	17,0
Skåne	0,1	2,1	8,9	4,7	1,0	0,4	4,3	1,9	0,1	23,4
Stockholm	0,3	3,8	8,2	7,4	0,3	1,0	4,9	1,8	0,5	28,4
Södermanl.	0,4	1,5	10,8	5,0	0,0	0,4	3,5	0,8	0,0	22,3
Uppsala	0,0	2,0	7,0	4,7	0,0	1,0	1,7	0,3	0,7	17,6
Värmland	0,4	2,2	4,8	1,5	0,7	0,0	3,3	0,4	0,4	13,5
Västerbotten	0,0	2,0	4,3	3,1	1,6	2,3	5,1	0,0	0,4	19,9
Västernorr.	0,4	1,6	4,5	1,2	0,0	0,4	1,6	0,0	0,0	9,8
Västmanl.	0,0	3,8	13,5	1,9	0,8	0,4	3,5	1,5	1,9	27,7
Västra Götal.	0,2	1,3	5,0	1,6	0,5	0,7	2,8	0,9	0,3	13,2
Örebro	0,4	3,3	9,9	4,4	0,4	0,4	4,7	2,2	0,7	26,3
Östergöt.	0,5	2,4	3,6	0,0	0,5	0,0	2,9	0,5	0,0	10,4
Nationellt medelvärde	0,2	2,5	7,0	3,6	0,6	0,6	3,8	1,1	0,3	19,8

Stockholm var det län som under året uppvisade den största andelen anmälningar i förhållande till folkmängd, tätt följt av Västmanland och Örebro. Örebro och Stockholm har för övrigt tillhört de tre län med högst andel främlingsfientlig brottslighet även under de två föregående åren. Få anmälningar gjordes i Jämtland, Västernorrland och Östergötland. I Stockholm bestod en stor andel av anmälningarna av ärekränkingsbrott

⁸ Statistik för år 2002 finns redovisad i föregående års rapport.

(även om olaga hot/ofredandebrott var de mest förekommande), i Västmanland bestod nästan hälften av anmälningarna av olaga hot/ofredandebrott. Intressant är att störst andel anmälda hets mot folkgruppsbrott gjordes på Gotland. Brottskategorin stod för den stora ökningen av anmälningar i länet. De flesta av dessa anmälningar handlade om uppsatta affischer och klistermärken från vit makt-miljön.

Sammanfattning

Antalet anmälda brott med ett främlingsfientligt motiv ökade marginellt under året. Olaga hot/ofredande var även under detta år den mest förekommande brottskategorin. Andelen anmäld brottslighet med koppling till vit makt ökade betydligt under året och gällde samtliga brottskategorier. Mest påtaglig var ökningen för våldsbrotten och där särskilt för de grova misshandelsbrotten. Den stora ökning som denna kategori uppvisade bestod till största delen av brott med koppling till vit makt.

Det län som uppvisade den största relativa ökningen av anmälda brott var Gotland. Denna ökning bestod av anmälningar av uppsatta affischer och klistermärken från vit makt-miljön vilket rubricerades som hets mot folkgrupp. Även i Kalmar och Västerbottens län ökade antalet anmälningar betydligt i jämförelse med tidigare år. I Stockholms län gjordes flest anmälningar i förhållande till folkmängd, tätt följt av Västmanlands och Örebro län. Stockholm och Örebro län har även under de två föregående åren tillhört de tre län med störst andel anmälningar i förhållande till folkmängden.

Brott med antisemitiskt motiv

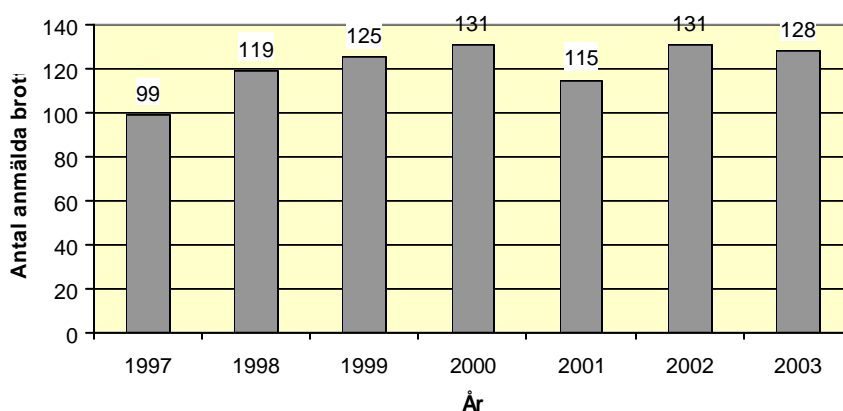
I föreliggande kapitel kommer den polisanmälda brottsligheten med ett antisemitiskt motiv att redovisas. Att ett speciellt intresse i denna rapport ägnas åt detta brottsmotiv beror på den vikt som nazister och övriga vit makt-anhängare av tradition tillmäter antisemitiska föreställningar och idéer. En beskrivning av området finns under avsnittet **definitioner av begrepp** i det inledande metodkapitlet.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur 2 visar att den anmälda brottsligheten med antisemitiskt motiv under år 2003 i stort sett var oförändrad i jämförelse med föregående år samt att antalet legat på en relativt stabil nivå sedan 1998.

Figur 2

Antal anmälda brott med antisemitiskt motiv, 1997-2003.

Tabell 5

Antal anmälda brott med antisemitiskt motiv, vit makt-relaterade (v m) och totalt, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.

Brottskategorier	2000		2001		2002		2003	
	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot
Grov misshandel	0	0	0	1	1	1	0	0
Misshandel	0	8	0	7	1	5	0	3
Olaga hot/ofredande	8	43	7	41	1	47	4	35
Ärekränkingsbrott	0	9	1	9	0	9	0	15
Skadegörelse	2	3	1	8	2	11	4	9
Klotter	4	8	8	12	4	10	8	10
Hets mot folkgrupp	14	50	4	33	12	42	13	52
Olaga diskriminering	0	1	0	0	0	1	0	0
Övriga brott	0	8	0	1	2	4	1	3
Brottskod saknas	0	1	0	3	0	1	0	1
Summa	28	131	21	115	23	131	30	128

I tabell 5 kan utläsas att andelen anmälda brott med koppling till vit makt-ideologi/miljö ökat under 2003. Majoriteten av brotten är dock inte vit makt-relaterade. Det vanligaste anmälda brottet under 2003 var hets mot folkgrupp och i jämförelse med år 2002 har denna brottskategori även ökat mest. Kategorien olaga hot/ofredande uppvisade den största minskningen.

Kopplingen till vit makt-ideologi bestod i att gärningsmannen använt någon form av nazistisk symbol eller uttryck i samband med brottet, oftast hakkors eller hitlerhälsning. Tio av dessa 30 brott är riktade mot någon lokal där personer av judisk börd och/eller trosuppfattning träffas, till exempel en judisk församlingslokal, eller mot person som det utifrån anmälan klart framgår är av judisk börd/trosuppfattning. Vid de övriga brotten, de utan koppling till vit makt, har gärningsmannen på något sätt uttryckt ett ogillande mot judar eller gjort detta i samband med ett annat brott. Klotter och vandalisering på judiska lokaler, vandalisering av gravstenar på judiska begravningsplatser, hot, ofredande, ärekränkning och trakasserier av personer på grund av deras eller av gärningsmannen uppfattade judiska börd/trosuppfattning eller att epitetet jude används på ett nedvärderande eller förolämpande sätt, är exempel på denna typ av anmälda brott.

Geografisk fördelning

Den länsvisa uppdelningen av anmälningar med ett antisemitiskt motiv som redovisas i tabellen nedan, visar att det även under år 2003 var de tre storstadslänen, Stockholm, Skåne och Västra Götaland, som stod för de flesta anmälda brotten. Stockholm och Skåne län dominerade även i förhållande till folkmängden. Dessa båda län stod för två tredjedelar av de anmälda brotten men endast en tredjedel av landets befolkning. En rimlig förklaring här är den större koncentrationen av både personer med judisk trosuppfattning/härkomst samt samlingslokaler, t ex synagogor, som finns i storstadsregionerna.

Tabell 6

Antal polisanmälningar med antisemitiskt motiv, uppdelade efter huvudbrott och län.

Län	Missh. ofred.	Hot/	Ärekr.	Skade- görelse	Klotter	Hets m. folkgr.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Dalarna	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Halland	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Jönköping	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Kalmar	0	2	0	0	0	3	0	0	5
Kronoberg	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Skåne	1	6	1	2	1	9	1	0	21
Stockholm	1	11	5	0	1	30	0	1	49
Södermanland	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Uppsala	0	1	0	0	0	1	0	0	2
Västerbotten	1	0	0	0	1	0	0	0	2
Västmanland	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Västra Götaland	0	2	3	0	1	5	2	0	13
Örebro	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Östergötland	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Summa	3	27	10	4	5	52	3	1	105

Sammanfattning

Den anmälda brottsligheten med antisemitiskt motiv var i stort sett oförändrad i jämförelse med föregående år. Andelen brott med koppling till vit makt ökade något i jämförelse med de tidigare två åren. Vid en

jämförelse med åren 1999 och 2000⁹ var andelen under de tre senaste åren dock betydligt lägre. De mest förekommande anmälda brotten var hets mot folkgrupp följt av olaga hot/ofredande. Flest anmälningar gjordes även under detta år i storstadslänen.

⁹ Statistik för 1999 finns redovisad i föregående rapport.

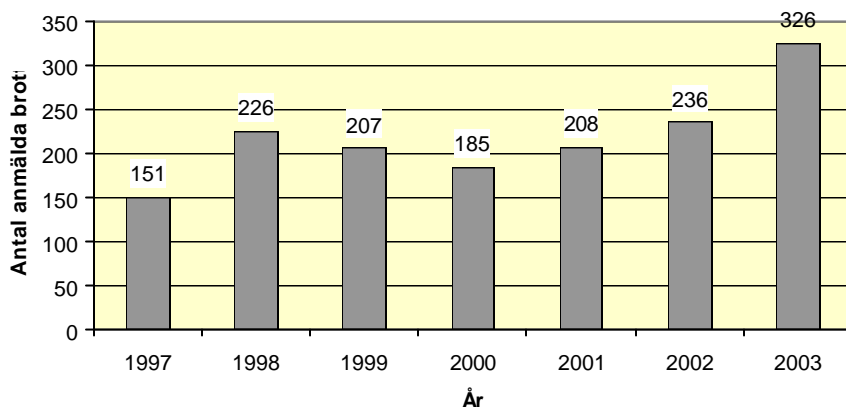
Brott med homofobiskt motiv

I detta kapitel ska brottslighet med homofobiskt motiv redovisas. Med denna typ av brottslighet avses här polisanmälda händelser där homofobi, av målsägaren, anmälaren eller av annan här relevant person, uppfattas vara motivet eller ett av motiven till brottet. Exempel här är brott mot person på grund av att gärningsmannen tror eller vet att denne är homosexuell eller att gärningsmannen på något sätt uttrycker missaktning mot homosexuella eller homosexualitet.

Anledningen till att brott med homofobiskt motiv ingår i denna rapport är föranlett av att homosexuella inom vit makt-miljön av tradition betraktats som en ”moralisk fiende” och de flesta ideologiska program för organisationer inom miljön innehåller texter som uttrycker hat mot och/eller uppmanar till våld mot homosexuella. Trots att det sedan i praktiken är relativt få brott som har en koppling till vit makt-miljön är det viktigt att även fortsättningsvis ha särskild uppmärksamhet över denna typ av brott eftersom homosexuella så tydligt pekas ut som ”hatobjekt” och därför framöver kan antas riskera en ökad utsatthet.

Brottsutveckling och brottskategorier

De anmälda brotten med homofobiska motiv har, som man kan utläsa i figur 3, under år 2003 ökat med 38 procent och stigit till den klart högsta nivån sedan denna statistik började föras 1997. Sedan år 2000 har antalet anmälda brott ökat trendmässigt med totalt 76 procent.

Figur 3*Antal anmälda brott med homofobiskt motiv, 1997-2003.*

I tabell 7 kan utläsas att brott som faller inom olaga hot/ofredande-kategorin, i likhet med de tre föregående åren, är de vanligaste anmälda brotten. Denna brottskategori ökade dessutom mest under året. Även antalet anmälda misshandelsbrott ökade betydligt.

Tabell 7*Antal anmälda brott med homofobiskt motiv, vit makt-relaterade (v m) och totalt, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.*

Brottskategorier	2000		2001		2002		2003	
	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot	v m (antal)	Tot
Mord/dråp	0	1	0	0	0	1	0	0
Grov misshandel	2	2	0	5	4	6	1	1
Misshandel	7	36	1	45	1	31	2	55
Olaga hot/ofredande	12	75	2	79	4	80	5	117
Ärekränkingsbrott	2	31	0	42	3	46	1	68
Skadegörelse	5	17	3	10	2	17	1	27
Klotter	4	10	0	9	4	37	2	27
Hets mot folkgrupp	1	4	1	6	3	6	3	15
Olaga diskriminering	0	5	0	6	0	2	0	9
Övriga brott	0	4	1	5	1	9	1	6
Brottskod saknas	0	0	0	1	0	1	0	1
Summa	33	185	8	208	22	236	14	326

Andelen anmälda brott där det framgår att gärningsmannen haft ett vitt makt-ideologiskt motiv minskade däremot under året och utgör bara en liten del av brotten. Exempel på denna typ av brott är när gärningsmannen i samband med en misshandel uttrycker "jävla bög" samt "Sieg heil" eller när någon klottrat hakkors på klubbar som vänder sig till homosexuella. Ett av de mer uppmärksammade brotten med koppling till vitt makt-miljön under året inträffade när personer med anknytning till Nationaldemokraterna attackerade Prideparaden i Stockholm genom att kasta flaskor och misshandla deltagare. Flera av dessa gärningsmän dömdes under våren 2004 av tingsrätten i Stockholm till fängelsestraff för överfallet.

Geografisk fördelning

Under 2003 gjordes 283 polisanmälningar där ett homofobiskt motiv förelåg. I tabell 8 redovisas hur huvudbrotten fördelade sig mellan länen och brottskategorierna. Stockholms län uppvisade, som tidigare år, det största antalet anmälningar, både i absoluta tal och i förhållande till folkmängd. I Stockholms län gjordes 37 procent av anmälningarna i Stockholms innerstad. Av de övriga länen var det bara Västra Götaland, Skåne och Västmanland som hade fler än 20 anmälningar.

Tabell 8*Antal polisanmälningar med homofobiskt motiv, uppdelade efter huvudbrott och län.*

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr. görelse	Skade- Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2
Dalarna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Gotland	0	1	0	0	0	1	0	0	0	2
Gävleborg	0	2	5	1	1	1	0	0	0	10
Halland	0	0	2	1	0	1	0	0	0	4
Jämtland	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Jönköping	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Kalmar	0	3	6	2	0	1	1	0	0	13
Kronoberg	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Norrbottn	0	1	6	4	0	1	0	0	1	13
Skåne	0	1	9	7	4	1	1	1	0	24
Stockholm	1	18	37	31	5	10	5	2	1	110
Södermanland	0	3	4	2	2	0	1	0	0	12
Uppsala	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
Värmland	0	1	1	0	4	0	1	0	0	7
Västerbotten	0	1	2	0	0	0	1	0	0	4
Västernorrland	0	1	0	2	0	1	0	1	0	5
Västmanland	0	4	9	2	2	2	3	1	1	24
Västra Götaland	0	7	6	3	4	0	2	3	1	26
Örebro	0	2	2	3	0	0	0	0	0	7
Östergötland	0	5	6	1	0	2	0	0	0	14
Summa	1	50	96	62	22	24	15	9	3	283

Sammanfattning

Antalet anmälda brott med homofobiskt motiv ökade betydligt under år 2003. Andelen anmälningar med vit makt-koppling minskade dock under året. De tre mest förekommande brottskategorierna var olaga hot/ofredande, ärekränkning och misshandel. Den klart största andelen polisanmälningar med homofobiskt motiv gjordes även under detta år i Stockholms län.

En 38-procentig ökning mellan två enskilda år och den 71-procentiga ökning över tre år måste ses som mycket stora förändringar och kan troligtvis dels tolkas som en förändring av anmälningsbenägenheten, dels att homofobiska motiv bakom brott framträder tydligare samt dels som en reell ökning av antalet brott. I rapportens avslutande kapitel presenteras en mer utförlig analys av hur dessa resultat kan tolkas.

Brott med vit makt-ideologiskt motiv

I det följande kapitlet ska brott med koppling till vit makt-ideologi beskrivas. Vit makt-anhängarna/-sympatisörerna kan betraktas som antingen tillhörande en miljö bestående av några större och mer beständiga organisationer samt ett flertal mindre grupper eller som enskilda aktörer utan direkt koppling till dessa. De tre centrala organisationerna i miljön är Nationalsocialistisk front (NSF), Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom (SMR/NU) samt Blood and Honour (B&H).

NSF har sitt huvudsäte i Karlskrona där organisationen bildades 1994. NSF är hierarkiskt organiserad med en central ledning och undergrupper. Av handlingsprogrammet framgår att organisationen arbetar för bl a nationell självförsörjning, repatriering av alla utomeuropeiska invandrare, upprättande av en statlig raskontroll för att ”säkerställa den nordiska rasens andliga och biologiska sundhet” och statlig kontroll av media. Den övergripande målsättningen är att ”bana vägen för ett nationalsocialistiskt makttillträde” och därefter avskaffa demokratin. Sedan april 1999 betraktar sig NSF som ett politiskt parti även om man inte officiellt lyckats registrera organisationen som ett sådant¹⁰ och vid valet den 15 september 2002 ställde man utan framgång upp i kommunalvalet i Karlskrona. Organisationen har sedan 1996 spridit sitt budskap i en tidning som numera heter **Den Svenske Nationalsocialisten**. Man sprider även propaganda och säljer produkter, bl a vit makt-musik, via Internet.

¹⁰ Man lyckades inte samla in det erforderliga antalet namnunderskrifter.

SMR/NU har numera sitt huvudsäte i Västra Götaland, framförallt i området kring Skara, men den största andelen av anhängarna finns i Stockholmsområdet. SMR/NU betraktar sig inte som en organisation utan som ett "nationellt sinnat nätverk". Trots detta är SMR/NU hierarkiskt uppbyggt med områdeschefer, medlemmar, anslutna samt stödmedlemmar. Nätverket ser som sin uppgift att "skydda den svenska historien, den svenska kulturen och den svenska identiteten" genom att bekämpa integration och "utplåningen av vårt folk genom sammansmältning av raser och folkgrupper". Den huvudsakliga propagandakanalen för SMR/NU är deras webbplats samt tidningen **Nationellt motstånd**. NU är nätverkets ungdomsorganisation och är organiserad på samma sätt som moderorganisationen. NU har under senare år spridit stora mängder rasistisk och främlingsfientlig propaganda och det är här som organisationens huvudsakliga verksamhet bedrivs.

B&H är en del i ett internationellt nätverk av producenter och distributörer av vit makt-musik. På den svenska marknaden är organisationen en av de dominerande aktörerna inom detta område.

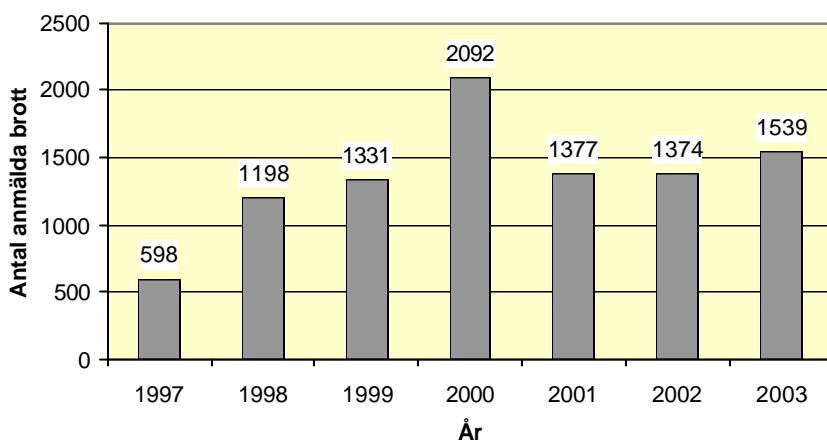
Brottsutveckling och brottskategorier

I figur 4 kan man utläsa att antalet anmälda brott med vit makt-ideologisk koppling ökade med tolv procent under 2003 och avviker därmed något från den relativt stadigvarande nivå som denna typ av brottslighet legat på mellan 1999 och 2002.¹¹

¹¹ Här undantar vi det exceptionella året 2000 då en ökad anmälningsbenägenhet troligen spelade en betydande roll beroende av tre allvarliga och mycket omskrivna våldsbrott med koppling till vit makt som inträffade under 1999. För en vidare diskussion om detta, se rapporterna "Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet" för åren 2001 och 2002.

Figur 4

Antal anmälda brott med vit makt-ideologiskt motiv, 1997-2003.¹²

I tabell 9 jämförs förändringar mellan åren 1999 och 2003 uppdelade på brottskategorier. Den mest förekommande brottskategorin under året var hets mot folkgrupp. Ökningen gäller samtliga brottskategorier förutom klotter och olaga diskriminering. Anmärkningsvärt stor är ökningen av våldsbrotten.

¹² Eftersom antalet polisanmälda brott med koppling till vit makt med rasistisk, antisemitisk och homofobisk bakgrund inte inkluderats i 1997 och 1998 års statistik så har siffror skattats för dessa år utifrån andelen brott med denna bakgrund under åren 1999 och 2000. Utgångspunkt var tabell 11 och 12 i 1999 års rapport samt tabell 1 och 2 i 2000 års rapport. Anmälningar med denna bakgrund utgjorde för 1999: 27 procent och för år 2000: 28 procent. Siffran 27,5 procent har använts i skattningen.

Tabell 9

Antal anmälda brott med vit makt-ideologiskt motiv, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.

Brottskategorier	2000	2001	2002	2003
Mord/dråp	0	0	1	0
Grov misshandel	29	16	14	28
Misshandel	108	61	97	137
Olaga hot/ofredande	440	223	232	278
Ärekränkingsbrott	40	17	18	30
Skadegörelse	389	242	233	281
Klotter	423	361	367	303
Hets mot folkgrupp	534	378	344	365
Olaga diskriminering	0	2	5	1
Övriga brott	103	57	50	103
Brottskod saknas	26	20	13	13
Summa	2092	1377	1374	1539

Geografisk fördelning

I tabell 10 redovisas antalet polisanmälningar med ett vit makt-ideologiskt motiv länsvis för åren 1999 till 2003. Tabellen visar att antalet polisanmälningar under 2003 ökade med tio procent. Antalet polisanmälningar ökade i 15 av länen. En relativt stor ökning av antalet anmälningar inträffade i Kronobergs och Västra Götalands län, en betydande minskning kan iaktas i Skåne län.

Tabell 10

Antal polisanmälningar med vit makt-ideologiskt motiv, uppdelade efter län, 2000-2003.

Län	2000	2001	2002	2003
Blekinge	40	27	39	21
Dalarna	16	35	22	28
Gotland	18	5	6	14
Gävleborg	36	22	26	39
Halland	38	23	47	32
Jämtland	9	4	5	7
Jönköping	74	41	23	28
Kalmar	97	76	44	57
Kronoberg	15	9	27	51
Norrbottn	23	17	14	19
Skåne	220	216	202	146
Stockholm	344	235	256	304
Södermanland	56	54	56	38
Uppsala	28	20	38	40
Värmland	46	32	39	62
Västerbotten	32	18	13	25
Västernorrland	18	13	24	11
Västmanland	50	31	33	42
Västra Götaland	348	209	144	222
Örebro	53	31	26	32
Östergötland	147	83	77	60
Summa	1708	1201	1161	1278

I tabell 11 och 12 beskrivs antal anmälningar uppdelade på huvudbrott i relation till befolkningens mängden i länen. I tabell 11 redovisas anmälningar med ett vit makt-ideologiskt motiv utan en klar koppling till vit makt-miljön (vidare kallas denna kategori här för ”anmälningar med koppling till vit makt-ideologi”).¹³ Exempel här är att gärningsmannen visat sympati för eller använt nazistiska symboler eller att organisationsnamn klottrats. I tabell 12 redovisas de anmälningar där det bedömts föreligga en säker koppling till vit makt-miljön. Det kan avse tryckta flygblad och dekaler där det framgår att någon vit makt-organisation ligger bakom, fester och konserter arrangerade av organisationer inom miljön samt för denna rapport relevanta brott där gärningsmannen är känd som tillhörande vit makt-miljön.

¹³ För vidare information om begreppen vit makt-ideologi samt vit makt-miljö, se metodkapitlet.

Tabell 11

Antal polisanmälningar med vit makt-ideologiskt motiv, utan säker koppling till vit makt-miljön, uppdelade efter huvudbrott och län, per 100 000 invånare.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skade-görelse	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0	2,7	2,7	0	0,7	2,7	2,0	0	0	0	10,7
Dalarna	0	0,4	0,4	0	0,4	2,9	5,4	0	0	0	9,4
Gotland	0	0,0	1,7	0	3,5	7,0	3,5	0	0	0	15,6
Gävleborg	0	1,4	1,4	0,4	1,4	2,2	2,5	0	0	0,7	9,8
Halland	0	0,0	1,1	0	2,5	1,8	2,8	0	0,7	0	8,9
Jämtland	0	0,0	0,8	0,8	0,8	0	3,1	0	0	0	5,5
Jönköping	0	0,0	0,6	0	1,8	2,1	3,3	0	0	0	7,9
Kalmar	0,4	0,9	4,3	0,4	4,3	5,1	4,3	0	0	0	19,6
Kronoberg	0,6	4,5	3,4	0	2,8	0,6	5,6	0	1,7	0	19,2
Norrbottn	0,0	0,8	2,0	0	2,8	1,6	0,4	0	0	0	7,5
Skåne	0,2	0,6	2,2	0,2	2,8	2,2	3,5	0	0,1	0	11,6
Stockholm	0,4	1,9	2,0	0,2	2,3	3,2	3,9	0,1	0,2	0,1	14,3
Södermanl.	0,4	0,8	1,2	0,4	1,5	4,6	5,0	0	0	0	13,8
Uppsala	0	1,0	1,7	0,3	1,7	5,0	2,3	0	0,3	0	12,3
Värmland	0	1,8	2,9	0,4	2,6	5,8	8,0	0	0	0	21,6
Västerbotten	0	0,4	1,6	0	1,2	1,6	3,9	0	0	1,2	9,8
Västernorr.	0	0,0	0,0	0	0,8	1,6	0,4	0	0	0	2,9
Västmanl.	0,4	0,4	1,5	0	2,3	3,8	3,8	0	0,8	0	13,1
Västra Götal.	0,1	0,7	1,9	0,1	2,8	3,2	2,3	0	0,4	0	11,4
Örebro	0,0	1,1	2,6	0	0	3,7	3,7	0	0	0	11,0
Östergötl.	0,5	1,4	2,2	0	2,2	1,7	1,7	0	0,2	0,2	10,1
Nationellt medelvärde	0,2	1,1	1,9	0,1	2,2	2,9	3,3	0,0	0,2	0,1	12,0

I tabell 11 kan utläsas att det mest förekommande huvudbrottet vid anmälningar med koppling till vit makt-ideologi under året var hets mot folkgrupp. En stor del av dessa bestod av att gärningsmannen gjort hitlerhälsningar eller skrikit "Heil Hitler". De därefter vanligaste brotten var klotter och skadegörelse, merendels i form av klottrade eller ristade nazistsymboler, främst hakkors. Även många av brotten hets mot folkgrupp handlade om klottrade eller ristade hakkors. Av de anmälda våldsbrotten bestod kopplingen till vit makt-ideologi till största delen av att gärningsmannen på något sätt visade att denne sympatiserade med vit makt- eller nazistiska idéer, oftast genom att göra hitlerhälsning, skrika "Sieg heil" eller genom att bära nazistsymboler i samband med miss-handeln. Brottsoffren var här i stor utsträckning invandrare.

I Värmlands län gjordes flest anmälningar i förhållande till folkmängden. Över en tredjedel av dessa bestod av hets mot folkgrupp. Även i Kalmar och Kronobergs län gjordes många anmälningar av detta slag i förhållande till folkmängd. I Kalmar bestod en stor andel av dessa av klotter, olaga hot/ofredande, skadegörelse samt hets mot folkgrupp. En stor andel av anmälningarna i Kronobergs län handlade om hets mot folkgrupp och våldsbrott.

Tabell 12

Antal polisanmälningar med säker koppling till vit makt-miljön, uppdelade efter huvudbrott och län, per 100 000 invånare.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skade-görelse	Klotter	Hets m. folkgr.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0	0	0,7	0	0	0	2,7	0	0	3,3
Dalarna	0	0	0	0	0,0	0	0	0,7	0	0,7
Gotland	0	0	0	0	1,7	0	7,0	0	0	8,7
Gävleborg	0	0	0,4	0	1,8	0	1,1	1,1	0	4,3
Halland	0	0	0	0	1,8	0	0,7	0	0	2,5
Jönköping	0	0	0	0	0	0	0,6	0	0	0,6
Kalmar	0	0	0	0,4	0,4	0,9	2,6	0,0	0,4	4,7
Kronoberg	0	2,8	1,1	0	1,1	0	1,1	2,3	1,1	9,6
Skåne	0	0,1	0,4	0	0,1	0	0,3	0,2	0	1,0
Stockholm	0,1	0,2	0,6	0,1	0,2	0	0,4	0,4	0,1	2,0
Södermanland	0	0	0,4	0	0	0	0,4	0	0	0,8
Uppsala	0	0	0	0	0	0	1,0	0	0	1,0
Värmland	0	0	0,0	0	0	0	1,1	0	0	1,1
Västernorrland	0	0	0,4	0	0,8	0,4	0	0	0	1,6
Västmanland	0	0	0	0	0,8	0	1,5	0,8	0	3,1
Västra Götaland	0,1	0,3	0,3	0	0,5	0,1	0,7	1,2	0	3,2
Örebro	0	0	0,4	0	0,4	0	0,4	0	0	0,7
Östergötland	0,2	0,5	0,5	0	0,2	0	1,4	1,4	0	4,3
Nationellt medelvärde	0,0	0,2	0,3	0,0	0,4	0,1	0,7	0,5	0,1	2,2

Av tabell 12 kan utläsas att anmälningar med säker koppling till vit makt-miljön i nästan en tredjedel av fallen hade hets mot folkgrupp som huvudbrott. Därefter följde kategorin övriga brott, skadegörelse samt olaga hot/ofredande. Över hälften av samtliga anmälningar med en säker koppling till vit makt handlade om spridande av propaganda, mestadels i form av olagligt uppsatta affischer och klistermärken, genom spridning av flygblad samt genom försäljning av tidningar. De flesta av dessa händelser anmäldes som hets mot folkgrupp, skadegörelse samt som brott som här kategoriserats som övriga brott. Den största andelen av

våldsbrotten handlade om att vit makt-anhängare misshandlat vänster-aktivister samt brott i samband med illegala demonstrationer. En åttondel av anmälningarna handlade om anmälningar mot hemsidor som ansetts innehålla vit makt- och/eller rasistisk propaganda. Dessa är främst anmälda som hets mot folkgrupp eller olaga hot/ofredande. Intressant att notera är att anmälningar med en säker koppling till vit makt nästan fördubblades i jämförelse med 2002.¹⁴ En stor del av ökningen handlade om spridning av propaganda. Även våldsbrotten ökade relativt mycket.

Beträffande den geografiska fördelningen av anmälningarna med säker koppling till vit makt-miljön gjordes flest anmälningar i förhållande till folkmängden i Kronobergs län. Den största delen av dessa anmälningar utgjordes av misshandelsbrott och övriga brott.

Brottslighet med koppling till vit makt-miljön

Tabell 13 visar att en mycket stor andel av anmälningarna med säker koppling till vit makt hade en koppling till NSF. Den största andelen av dessa anmälningar gjordes i Kronoberg- och Västra Götalands län. Klart flest anmälningar med koppling till SMR/NU gjordes i Västra Götalands län. Anmälningar mot denna gruppering fördubblades i det närmaste i jämförelse med 2002. Störst ökning i jämförelse med föregående år inträffade i kategorin övriga grupper. En stor del av denna ökning bestod av anmälningar med en koppling till Nationaldemokraterna.

¹⁴ För statistik över 2002 års anmälningar, se tabell 12 i 2002 års rapport.

Tabell 13

Antal polisanmälningar med säker koppling till vit makt-miljö, uppdelade efter vit makt-organisationer och län, 2003.¹⁵

Län	SMR/NU	NSF	B&H	Övriga grupper	Övrigt	Totalt per län
Blekinge	0	3	1	1	0	5
Dalarna	2	0	0	0	0	2
Gotland	0	5	0	0	0	5
Gävleborg	0	6	0	3	3	12
Halland	0	1	0	6	0	7
Jönköping	0	2	0	0	0	2
Kalmar	1	5	0	3	2	11
Kronoberg	0	11	4	0	2	17
Skåne	1	4	0	7	0	12
Stockholm	5	3	0	26	4	38
Södermanland	0	1	0	1	0	2
Uppsala	0	0	0	2	1	3
Värmland	0	0	0	2	1	3
Västernorrland	4	0	0	0	0	4
Västmanland	0	4	0	4	0	8
Västra Götaland	26	10	0	9	4	49
Örebro	0	0	0	2	0	2
Östergötland	3	5	0	6	4	18
Summa	42	60	5	72	21	200

Sammanfattning

Antalet anmälda brott med ett vit makt-ideologiskt motiv ökade med tolv procent under år 2003. Det mest förekommande anmälda brottet var hets mot folkgrupp. Antalet anmälningar i de flesta brottskategorierna ökade. Antalet polisanmälningar ökade i 15 av länen. Störst var ökningen i Kronoberg och Västra Götaland. Polisanmälningarna i Skåne län minskade betydligt. En stor andel av anmälningarna utan koppling till vit makt-miljön handlade om klottrade och inristade hakkors som anmäldes under olika brottskategorier. Flest anmälningar i förhållande till folkmängden

¹⁵ I kategorin Övrigt ingår anmälningar med koppling till kända personer inom vit makt-miljön utan direkta kopplingar till någon specifik organisation samt anmälningar i samband med fester organiserade inom vit makt-miljön men som ingen specifik organisation direkt står bakom. Här ingår även brott kopplade till webbplatsen ”Info 14”.

för brott utan koppling till vit makt-miljön gjordes under detta år i Värmlands län.

Anmälningar med en säker koppling till vit makt-miljön fördubblades under året i jämförelse med 2002. Över hälften av anmälningarna handlade om spridning av propaganda som anmälts under olika brottskategorier. Dessa brott stod för en stor andel av ökningen. Även våldsbrotten ökade relativt mycket. Flest anmälningar i förhållande till folkmängden gjordes under detta år i Kronobergs län. NSF var den specifika vit makt-gruppering dit flest anmälningar kunde kopplas. Anmälningar där Nationaldemokrater figurerade som gärningsmän ökade dock kraftigt under året. Dessa anmälningar redovisades under övriga grupper i tabell 13.

Anmäld brottslighet med en vänsterorienterad motivbild

I följande del av rapporten ska statistik över anmäld brottslighet med vänsterorienterade motiv beskrivas. Avsnittet är uppdelat i två delar, den anmälda brottsligheten med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv samt anmäld brottslighet med ett djurrättsmotiv. Dessa båda delar av den vänsterorienterade brottsligheten är mer eller mindre tydligt sammankvävda, både ideologiskt och personellt, i det som brukar kallas den autonoma miljön. I tabellen nedan kan utläsas att brotten med en vänsterorienterad motivbild sammantaget under året ökat med en fjärdedel. Ökningen fördelade sig procentuellt sett lika mellan de båda huvudkategorierna.

Tabell 14

Antal anmälda brott med ett vänsterorienterat motiv,¹⁶ uppdelade efter anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brott och djurrättsbrott, 2000-2003.

	2000	2001	2002	2003
Antifascism/vänsterideologi	502	493	626	791
Djurrätt	194	105	244	309
Summa	696	598	870	1100

¹⁶ Anmälda brott i samband med Europeiska rådets toppmöte i Göteborg sommaren 2001 är undantagna i denna statistik.

Brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv

I följande kapitel kommer brottslighet som begåtts i samband med protester mot fascistiska idéer och vit makt-ideologi/-miljön, **antifascistiska brott**, samt brottslighet i samband med framförandet av vänsterideologiska politiska krav och ställningstaganden, **vänsterideologiska brott**, att redovisas.

Kriteriet för att ett brott ska kategoriseras som **antifascistiskt** är att motivet är eller kan antas vara motstånd gentemot åsikter som förknippas med fascism eller andra vit makt-ideologiska värderingar. Med brott med **vänsterideologiska motiv** avses brott i samband med eller i form av kritik och ifrågasättande av rådande samhällsordning/ekonomi, dess auktoriteter eller hierarkiska strukturer, utifrån ett anarkistiskt eller annat vänsterideologiskt perspektiv.

Den **autonoma miljön** är ett samlingsbegrepp för en lång rad grupperingar och enskilda individer med delvis varierande utgångspunkter, men med den gemensamma nämnaren att de engagerar sig i anarkistiska, antikapitalistiska, och/eller andra utomparlamentariska vänsterideologiska aktiviteter som vänder sig mot hierarkiska strukturer i samhället. Inom miljön strävar man efter att medvetandegöra, bilda opinion och bekämpa vad som uppfattas som orättvisor eller som bidrar till sådana, t ex i form av rasism, sexism, homofobi, kapitalism samt vad som anses vara otillbörlig djurexploatering (det sistnämnda behandlas i nästföljande kapitel).

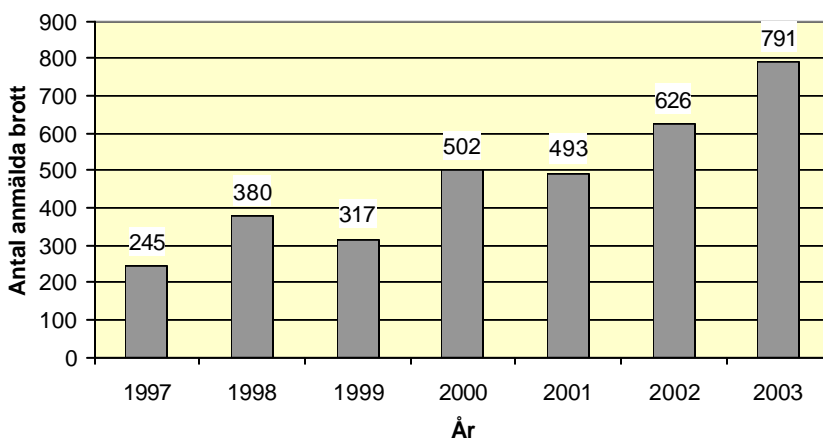
Den mest framträdande gruppen/nätverket inom den autonoma miljön är AFA, AntiFascistisk Aktion, vilket finns representerat i form av mindre grupper på ett större antal svenska orter. Namnet användes första gången av en arbetsgrupp bestående av olika antifascistiska organisationer som försökte hindra "nationalister" från att demonstrera i Stockholm i samband med Karl den XII dödsdag den 30 november 1991. Antifascisterna lyckades ockupera den för "nationalisterna" symboliskt viktiga Karl den XII-statyn vilket fick till följd att ett våldsamt upplopp utbröt. Den första AFA-gruppen bildades sedan under 1992, dels i samband med en rad militanta husockupationer i Stockholm, dels som en motreaktion mot den då alltmer framträdande främlingsfientligheten och nazismen bland ungdomar. AFA:s grundideologi är anarkismens och målsättningen är att bekämpa all sorts förtryck, både mellan enskilda individer och från staten gentemot medborgarna.

Brottsutveckling och brottskategorier

I figur 5 redovisas den anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brottslighetens utveckling mellan 1997 och 2003. Ur figuren kan utläsas att dessa brott under 2003 ökat med 26 procent till den högsta nivån sedan statistiken började föras. Sedan 1997 har antalet anmälda brott ökat med över 200 procent.

Figur 5

Antal anmälda brott med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, 1997-2003.

Av tabell 15 framgår att ökningen fördelar sig över de flesta brottskategorierna. Störst var ökningen i kategorierna skadegörelse och övriga brott. Brotten i den sistnämnda kategorin handlade i stor utsträckning om bråk och upplopp i samband med demonstrationer. Intressant att notera är ökningen av våldsbrotten och där den procentuellt stora ökningen av grov misshandel. Klotter var, liksom under tidigare år, den överlägset största brottskategorin.

Tabell 15

Antal anmälda brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.

Brottskategorier	2000	2001	2002	2003
Mord/dråp	1	0	0	0
Grov misshandel	5	7	11	29
Misshandel	49	59	70	86
Olaga hot/ofredande	44	74	85	72
Ärekränkingsbrott	13	21	38	57
Skadegörelse	110	69	97	144
Klotter	231	220	261	294
Övriga brott	46	39	56	105
Brottskod saknas	3	4	8	4
Summa	502	493	626	791

Geografisk fördelning

I tabell 16 redovisas antalet polisanmälningar med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv länsvis för åren 2000 till 2003. I tabellen framgår att anmälningarna ökade kraftigast i Kronobergs län. Två andra län som uppvisade betydande ökning var Västerbotten och Gotland. Värt att uppmärksamma är att de stora ökningarna av anmälningar som inträffade i Stockholms och i Västra Götalands län under år 2002 även höll i sig under 2003. I Kalmar och Örebro län minskade denna typ av brottslighet betydligt under året.

Tabell 16

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade efter län, 2000-2003.

Län	2000	2001	2002	2003
Blekinge	15	13	24	13
Dalarna	0	6	5	1
Gotland	0	6	10	30
Gävleborg	2	8	8	14
Halland	4	5	9	10
Jämtland	13	3	0	0
Jönköping	29	22	12	19
Kalmar	28	60	65	25
Kronoberg	3	3	4	67
Norrbottn	7	4	9	13
Skåne	62	73	80	70
Stockholm	84	75	105	132
Södermanland	7	7	7	4
Uppsala	3	17	10	28
Värmland	1	2	5	3
Västerbotten	22	12	18	50
Västernorrland	0	1	5	0
Västmanland	2	3	6	9
Västra Götaland	57	59	102	134
Örebro	18	7	11	1
Östergötland	69	45	56	60
Summa	426	431	551	683

I tabellerna 17 och 18 beskrivs antalet anmälningar med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv uppdelade på län och huvudbrott. I tabell 17 redovisas anmälningar som saknar synbar koppling till den autonoma miljön, i tabell 18 de anmälningar där en sådan koppling föreligger.

Tabell 17

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade efter huvudbrott och län – utan koppling till autonoma nätverk.

Län	Grov missh.	Missh. ofred.	Hot/	Ärekr.	Skade- görelse	Klotter	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län	Per 100-000 inv
Blekinge	0	1	2	1	0	7	0	0	11	7,3
Dalarna	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,4
Gotland	0	2	1	0	1	18	0	0	22	38,2
Gävleborg	0	1	0	0	4	3	0	0	8	2,9
Halland	0	0	1	0	1	6	0	0	8	2,8
Jönköping	0	0	0	0	1	2	0	0	3	0,9
Kalmar	0	8	0	3	1	11	0	0	23	9,8
Kronoberg	0	2	1	1	0	13	0	2	19	10,7
Norrbottnen	0	3	0	4	3	2	0	1	13	5,1
Skåne	1	1	13	10	6	27	2	0	60	5,2
Stockholm	1	5	3	16	5	21	2	1	54	2,9
Södermanland	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0,8
Uppsala	0	0	1	0	3	11	0	0	15	5,0
Värmland	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0,7
Västerbotten	0	1	4	0	8	9	0	0	22	8,6
Västmanland	0	0	1	0	6	1	0	0	8	3,1
Västra Götaland	0	8	4	11	11	49	1	0	84	5,5
Örebro	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,4
Östergötland	0	1	2	0	4	8	0	0	15	3,6
Summa	2	33	33	48	55	191	5	4	371	4,1

Antalet anmälningar utan koppling till den autonoma miljön minskade under 2003.¹⁷ Den mest markanta minskningen inträffade i Kalmar län där dessa anmälningar mer än halverades. Länet uppvisar dock fortfarande en hög andel anmälningar om man ser till folkmängden. Brottskategorin som stod för den största delen av minskningen i Kalmar län var klotter. I Kronobergs län ökade de antifascistiska/vänsterideologiska brotten utan koppling till den autonoma miljön från två under år 2002 till 19 under 2003. Även en stor del av denna förändring var klotterrelaterad. Klotter var även rent generellt, som tidigare nämnts och i likhet med föregående år, det klart vanligaste anmälda brottet under året. Budskapet i klotret var i stor utsträckning anarkist-A:n.

Av de totalt 371 anmälningarna handlade 88 om händelser där målsägaren av gärningsmannen uppfattats vara nazist, fascist eller rasist.

¹⁷ Avsnittet bygger på en jämförelse med statistik som finns redovisad i föregående års rapport.

Vad beträffar våldsbrotten så hade gärningsmannen detta motiv i 34 av de totalt 35 anmälningarna. I dessa anmälningar har gärningsmannen/männen inte bedömts tillhöra den autonoma miljön.

Tabell 18

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade efter huvudbrott och län – med koppling till autonoma nätverk.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skade-görelse	Klotter	Övr. brott	Totalt per län	Per 100 000 inv.
Blekinge	0	0	0	1	0	0	1	2	1,3
Gotland	0	1	0	0	4	1	2	8	13,9
Gävleborg	0	0	0	0	0	6	0	6	2,2
Halland	0	0	0	0	2	0	0	2	0,7
Jönköping	0	0	0	0	4	11	1	16	4,9
Kalmar	0	0	0	0	0	2	0	2	0,9
Kronoberg	7	14	1	0	0	12	14	48	27,1
Skåne	0	2	3	0	2	1	2	10	0,9
Stockholm	5	12	3	1	18	18	21	78	4,2
Södermanland	1	0	0	0	1	0	0	2	0,8
Uppsala	0	0	3	3	1	4	2	13	4,3
Värmland	0	0	0	0	0	1	0	1	0,4
Västerbotten	0	0	2	0	11	6	9	28	10,9
Västmanland	0	0	0	0	1	0	0	1	0,4
Västra Götaland	3	4	1	1	5	19	17	50	3,3
Östergötland	9	5	7	1	11	5	7	45	10,8
Summa	25	38	20	7	60	86	76	312	3,5

Anmälningar där gärningsmannen haft en koppling till den autonoma miljön, tabellen ovan, ökade däremot kraftigt under året. Totalt med 130 procent.¹⁸ Ökningen var störst i Kronobergs län men även i Stockholms, Västra Götaland och Östergötlands län var ökningen påtaglig. Genomgående i dessa län var en ökning av våldsbrotten. Även kategorin övriga brott stod för en betydande del av ökningen i Kronoberg, Stockholm och Västra Götaland. Klotter var rent generellt det mest förekommande anmälda brottet under året. Kategorin har dock en långt ifrån lika dominerande roll här som bland brotten utan koppling till den autonoma miljön. Bland brott med koppling till miljön är däremot våldsbrott betydligt vanligare. Samtliga våldsbrott (utom två) är kopplade till de fyra ovan nämnda länen och kategorin utgör tillsammans med kategorin övriga brott en betydande andel av dessa läns stora ökningar under året.

¹⁸ Avsnittet bygger på en jämförelse med statistik som finns redovisad i föregående års rapport.

Av de totalt 63 våldsbrottsanmälningarna handlade 39 stycken om händelser där det framgått att personer ur den autonoma miljön miss-handlat personer som de uppfattat vara nazister, fascister eller vit makt-anhängare. De flesta av de övriga våldsbrotten inträffade i samband med upplopp och demonstrationer och hade nästan uteslutande poliser som målsägare. Det stora antalet våldsbrott i Östergötland bestod till största delen av händelser av den förstnämnda kategorin våldsbrott. Norrköping var här den dominerande brottsorten.

Fyra händelser som genererade många anmälningar inträffade under året. Två av dessa inträffade i Växjö och förklarar till stor del Kronobergs läns stora antal och kraftiga ökning av denna typ av brott. Av de totalt 48 anmälningarna upprättades 28 i samband med att autonoma grupper försökte störa en NSF-arrangerad demonstration mot bygget av en moské i Växjö. Händelsen inträffade i oktober. De flesta av dessa anmälningar handlade om våldsamt upplopp och våldsamt motstånd och hade poliser som målsägare. 13 av de återstående anmälningarna i Kronobergs län gjordes i maj i samband med en RTC-demonstration. Dessa anmälningar bestod i huvudsak av klotter och vapenbrott. De sistnämnda brotten handlade om att tillhyggen och vapen hittades vid visitation av demon-stranter.

Av anmälningarna i Stockholm härrörde 30 stycken från den RTC-demonstration som genomfördes i Stockholms city den första maj. Brotten som anmäldes handlade om krossade skyltfönster, vandaliserade fordon, klotter på husfasader samt att demonstranter plundrat butiker.

Av de totalt 50 anmälningarna i Västerbotten handlade 23 stycken om brott med ett antisexistiskt motiv. Dessa brott var riktade mot Hennes & Mauritz och vände sig mot vad man uppfattat som spridande av ett för-vrängt kroppsideal i butikskedjans reklamkampanjer. Den största delen av brotten genomfördes i form av skadegörelse i början av december i samband med butikskedjans julreklamkampanj. Dessa anmälningar förklarar till övervägande del den stora ökningen av anmälningar med koppling till autonoma nätverk i länet.

Sammanfattning

Antalet anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brott ökade även under år 2003. Sedan 1997 har denna typ av anmälda brott ökat med över 200 procent. Hela ökningen under året härrör från anmälningar där gärningsmannen/männen haft en koppling till autonoma nätverk. Fortfarande är klotterbrotten mest frekventa men en stor andel av ökningen det sista året handlar om skadegörelsebrott och brott som här kategoriseras som övriga brott. Brott i den sistnämnda kategorin har i stor utsträckning en koppling till bråk och upplopp i samband med demonstrationer. Även våldsbrotten ökade betydligt under året. En stor andel av dessa handlade om antifascister och personer ur den autonoma miljön som misshandlat vad man uppfattat vara fascister, rasister eller vit maktanhängare. Den andra stora gruppen målsägare vid våldsbrott var poliser. Dessa blev attackerade i samband med upplopp och demonstrationer. En stor andel av brotten under året har sitt ursprung i ett fåtal demonstrationer och aktioner vilket även förklarar vissa av de kraftiga ökningarna i några enskilda län.

Brott kopplade till djurrättsaktivism

Den grundläggande tanken inom djurrättsrörelsen är att människan på ett oriktigt sätt exploaterar och utsätter djur för lidande i sin strävan att öka det mänskliga välbefindandet. Detta förhållande beskrivs av djurrättsaktivister som en form av artförtryck, vilket de anser vara jämförbart med diskriminering av människor på grund av godtyckliga egenskaper som hudfärg och kön. Aktivisterna hämtar sina argument och legitimitet för djurrättskampen från framförallt två filosofiska inriktningar, en moralfilosofisk och en rättighetsfilosofisk. Enligt de moralfilosofiska argumenten är dagens djurhantering moraliskt förkastlig då människan utsätter djuren för onödigt lidande och kränkningar. De rättighetsfilosofiska argumenten poängterar alla individers, inklusive djurens, absoluta rätt till sina egna liv. Denna absoluta rätt är okränkbar och viktigare än människans generella välbefindande. Djuren kan därför inte "offras" för att mänskligheten ska få det bättre. Under senare år har även solidaritetsargument framförts av djurrättsaktivisterna. De utgår ifrån antagandet att västvärldens köttätande sker på U-ländernas bekostnad, och att svältkatastrofer kan undvikas om jordens befolkning övergår till en vegetarisk kosthållning.

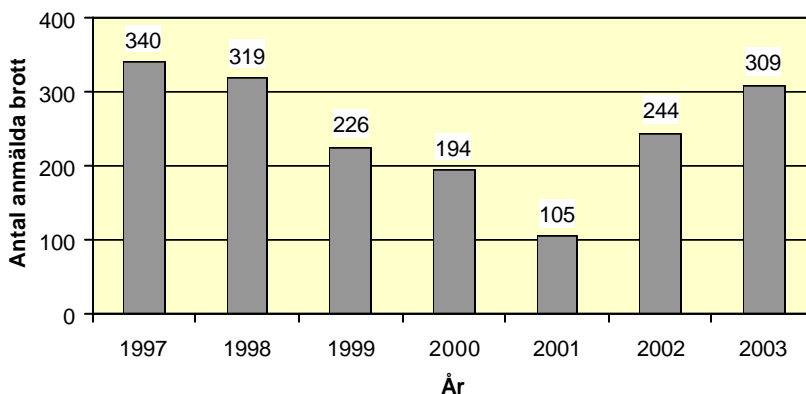
I Sverige har enskilda individer och etablerade organisationer under lång tid arbetat politiskt och opinionsbildande för att förbättra djurens situation. Under 1990-talet uppstod dock en militant form av djurrättsaktivism då vissa individer ansåg att det opinionsbildande arbetet inte gav något resultat. Aktivisterna hämtade sin inspiration från framförallt den engelska djurrättsrörelsens organisation och arbetsmetoder. De svenska djurrättsaktivisterna, ofta med koppling till den autonoma miljön, började genomföra aktioner i syfte att få till stånd en omedelbar förändring av

djurens situation. Brotten de begår i samband med en del av dessa aktioner handlar i stor utsträckning om skadegörelse och klotter, ofta med syftet att åsamka näringsidkare så stor skada att verksamheten blir olönsam eller att genom hot få verksamheten att upphöra. Karaktäristiskt för aktionerna är att de ofta utförs av tillfälligt sammansatta grupper som agerar under aktionsnamn som Djurens Befrielsefront (DBF) och liknande. Alla individer eller grupper av människor som är vegetarianer eller veganer och utför aktioner enligt DBF:s riktlinjer har rätt att använda sig av DBF som aktionsnamn. DBF ska med andra ord inte ses som en regelrätt organisation.

Brottsutveckling och brottskategorier

De polisanmälda djurrättsrelaterade brotten fortsatte även under år 2003 att öka (fig 6). Ökningen sedan år 2001 är mycket stor, i det närmaste 200 procent. Under det sista året ökade anmälningarna med 27 procent och ligger nu i paritet med siffrorna under slutet av 1990-talet.

Figur 6
Antal anmälda brott med koppling till djurrättsaktivism, 1997-2003.

I tabell 19 kan utläsas att brottskategorin olaga hot/ofredande stod för den klart största andelen av ökningen samt att kategorin var den mest förekommande under året. Dessa brott riktades i 75 procent av fallen mot ett få tal pälsdjursuppfödare och handlade bland annat om telefontrakasserier, brevhot, olagliga demonstrationer utanför målsägarnas hem eller arbetsplats samt att aktivisterna beställt varor och tjänster i måls-

ägarnas namn. Ägare till pälsbutiker, forskare samt ett par äggproducenter är andra som blivit utsatta för liknande brott under året.

Tabell 19

Antal anmälda brott med koppling till djurrättsaktivism, uppdelade efter brottskategorier, 2000-2003.

Brottskategorier	2000	2001	2002	2003
Grov misshandel	0	0	1	0
Misshandel	2	1	1	6
Olaga hot/ofredande	36	22	71	115
Ärekränkingsbrott	1	2	6	9
Skadegörelse	64	29	73	86
Klotter	44	33	56	61
Mordbrand	7	0	5	3
Övriga brott	36	18	31	28
Brottskod saknas	4	0	0	1
Summa	194	105	244	309

Även brott i de övriga kategorierna har i stor utsträckning varit riktade mot de ovan utpekade målsägargrupperna. Misshandelsbrotten begicks i samband med aktioner mot djuruppfödare och pälsbutiker. Ärekränkingsbrotten bestod av att affischer satts upp och flygblad spridits där pälsdjursuppfödare blivit förtalade. Skadegörelsebrotten har främst riktats mot pälsbutiker och butiker som säljer jakt och fiskeattiraljer och har till stor del bestått i krossade fönster och igenlimmade lås. Vidare har även flera pälsuppfödare blivit utsatta för vandalisering, bl a i form av uppklippta djurburar. De flesta anmälda klotterbrotten avsåg målade budskap på fasader och fönster tillhörande päls- och skinnbutiker, matgrossister och pälsdjursuppfödare. I några fall var klottret riktat mot personer som arbetar inom verksamheter som förknippas med djurförsök. Klottret var i många fall utfört i samband med annan skadegörelse. Några exempel på budskap var "befria djuren", "DBF ser dig", "vi ser dig forskaravskum" och "päls=mord". Samtliga tre fall av anlagda bränder var riktade mot pälsdjuruppfödare. Anmälda brott som här klassificerats i kategorin övriga brott har i huvudsak handlat om olagliga demonstrationer utanför pälsbutiker eller utanför djuruppfödningens anläggningar samt stölder av djur från pälsdjursuppfödare. Dessutom har ett flertal hot om att förgiftat kött spridits i livsmedelsbutiker anmälts.

Det primära målet med brotten rent generellt har varit att åsamka målsägarna ekonomiska eller andra problem för att få dessa att upphöra med den aktivitet eller den verksamhet som aktivisterna ogillar.

Geografisk fördelning

Tabellen nedan visar att den största ökningen under året inträffade i Hallands län. Där gjordes även flest anmälningar. Antalet ökade även betydligt i Skåne, Jönköpings och Västerbottens län. I Uppsala län minskade däremot antalet anmälningarna relativt mycket. Ökningen i Halland och minskningen i Uppsala kan relateras till förändringar i antalet anmälningar som gjorts av två specifika pälsdjursuppfödare.

Tabell 20

Antal polisanmälningar med koppling till djurrättsaktivism, uppdelade efter län, 2000-2003.¹⁹

Län	2000	2001	2002	2003
Blekinge	2	8	14	7
Gotland	1	2	0	3
Halland	2	3	11	56
Jämtland	6	2	1	0
Jönköping	6	5	8	16
Kalmar	12	5	14	9
Norrbottn	2	0	0	1
Skåne	26	10	21	34
Stockholm	24	15	16	21
Södermanland	1	2	0	1
Uppsala	10	16	61	41
Västerbotten	7	9	11	22
Västernorrland	1	0	2	0
Västmanland	2	0	0	1
Västra Götaland	31	5	30	31
Örebro	12	2	0	0
Östergötland	21	1	4	6
Övriga län	0	3	2	6
Summa	166	88	195	255

¹⁹ Övriga län är Kronobergs, Dalarnas, Gävleborgs samt Värmlands län. Dessa finns ej särredovisade i statistiken för år 2000.

I tabell 21 kan man utläsa att, som tidigare nämnts, en stor andel av de polisanmälda händelserna under året var riktade mot djuruppfödare och vid en jämförelse med motsvarande statistik för föregående år kan man utläsa att det är denna typ av anmälningar som står för den största andelen av ökningen under året.²⁰

Tabell 21

Antal polisanmälningar med koppling till djurrättsaktivism, uppdelade efter län samt om händelsen har begåtts mot en skinnbutik²¹ eller en djuruppfödare²².

Län	Skinn-butiker	Djur-uppfödare	Övriga an-mälningar	Totalt
Blekinge	2	2	3	7
Dalarna	0	0	3	3
Gotland	1	0	2	3
Gävleborg	2	0	1	3
Halland	3	53	0	56
Jönköping	5	1	10	16
Kalmar	2	2	5	9
Norrbottn	0	0	1	1
Skåne	28	2	4	34
Stockholm	5	1	15	21
Södermanland	0	1	0	1
Uppsala	1	34	6	41
Västerbotten	5	2	15	22
Västmanland	0	1	0	1
Västra Götaland	7	14	10	31
Östergötland	2	1	3	6
Summa	63	114	78	255

Av de 114 anmälningar av brott mot djuruppfödare var 82 riktade mot två specifika pälsdjursanläggningar eller mot personer med anknytning till dessa. Den ena av dessa anläggningar är belägen i Halland och stod för de flesta av detta läns djurrättsrelaterade anmälningar, den andra ligger i Uppsala och stod, i likhet med föregående år, för en stor andel av detta läns anmälningar. Av de anmälningar som i tabellen ovan betecknats som övriga anmälningar handlade drygt 20 stycken om brott riktade mot målsägare eller verksamheter som är förknippade med djurförsök.

²⁰ Jämförelsen bygger på statistik i föregående års rapport.

²¹ I denna kategori ingår även brott mot klädbutiker som säljer päls och/eller skinnprodukter om försäljningen av dessa produkter är målet för brottet.

²² Både brott mot anläggningar samt mot ägare till anläggningar.

De flesta av dessa brott har handlat om skadegörelse och klotter mot enskilda personers bostäder eller bilar.

Sammanfattning

Anmälda brott med koppling till djurrättsaktivism ökade betydligt även under 2003 och är nu i det närmaste uppe på samma nivåer som under 1997 och 1998. De mest förekommande brotten var under året olaga hot/ofredande, tillika den brottskategori som ökat mest under året. Ett nytt tillvägagångssätt att trakassera framförallt pälsdjursuppfödare har varit att beställa varor och tjänster till dem i deras namn. En tredjedel av samtliga anmälningar som gjordes under året berörde två enskilda pälsdjursuppfödare.

Gärningsmännen

Som konstaterats i de båda föregående rapporterna är gärningsmännen med ett hatbrotts- eller ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv i påtagligt hög grad relativt unga män. Andelen kvinnor är störst bland gärningsmän med koppling till antifascism/vänsterideologi, dock är de även här i en klar minoritet. Andelen kvinnor som misstänkts för hatbrott har dock kontinuerligt ökat de senaste åren. Från att under 1999 ha utgjort 6 procent av samtliga skäligen misstänkta hatbrottsgärningsmän har andelen kvinnor sedan dess ökat fram till årets 17 procent. Denna ökning finns helt och hållet i kategorin hatbrott utan koppling till vit makt där andelen i år ökat till 22 procent.

Tabell 22

De skäligen misstänkta gärningsmännens köns- och åldersfördelning uppdelade efter hatbrottsmotiv och antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv.

	Gärningsmän med ett hatbrottsmotiv	Gärningsmän med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv
Andel anmälningar med minst en skäligen misstänkt gärningsman		
<i>Procent</i>	22	19
De skäligen misstänkta gärningsmännens könsfördelning		
<i>Procent</i>		
Män	83	78
Kvinnor	17	22
De skäligen misstänkta gärningsmännens åldersfördelning		
<i>Födelseår</i>		
Medelvärde	1972	1979
Äldst	1915	1937
Yngst	1993	1989

Tabell 23

De skäligen misstänkta gärningsmännens köns- och åldersfördelning uppdelade efter hatbrottsmotiv, med eller utan koppling till vit makt-ideologi.

	Gärningsmän med hatbrotts- motiv utan koppling till vit makt-ideologi	Gärningsmän med hatbrotts- motiv med koppling till vit makt-ideologi
Andel anmälningar med minst en skäligen misstänkt gärningsman		
<i>Procent</i>	27	15
De skäligen misstänkta gärnings- männens könsfördelning		
<i>Procent</i>		
Män	79	94
Kvinnor	22	6
De skäligen misstänkta gärnings- männens åldersfördelning		
<i>Fördelseår</i>		
Medelvärde	1969	1981
Äldst	1915	1936
Yngst	1993	1992

Sammanfattningsvis kan sägas att gärningsmännen för år 2003 inte skiljer sig nämnvärt vad beträffar köns- och åldersstrukturer från gärningsmännen under 2002. Även under 2003 kan man se att gärningsmän med ett vit makt-ideologiskt motiv var betydligt yngre än gärningsmännen med ett hatbrottsmotiv utan ideologisk koppling och att andelen män var högre i den förstnämnda gruppen.

De misstänkta gärningsmännen med ett mer ideologiskt inriktat hatbrottsmotiv var även detta år i det närmaste i samma genomsnittliga ålder som gärningsmännen med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv. Dessa grupper skilde sig dock fortfarande åt vad beträffar könsfördelningen. I den sistnämnda gruppen fanns en betydligt högre andel kvinnor.

Slutsatser

I detta kapitel ska avslutningsvis några resultat vi ansett vara av särskilt intresse diskuteras. I tur och ordning berörs den antisemitisk och den homofobisk brottslighet, den djurrättsrelaterade brottsligheten samt avslutningsvis brottsligheten kopplad till vit makt och den autonoma miljön.

Under året visade inte statistiken för anmäld brottslighet med koppling till antisemitism någon förändring utan låg kvar på samma relativt stabila nivå som kategorin legat på under de senaste fem till sex åren. Detta är intressant i och med att det motsäger slutsatsen i en rapport som gjorts på uppdrag av EU:s centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (EUMC). I denna rapport drar forskarna bl a slutsatsen att brottslighet med ett antisemitiskt motiv, framförallt den med koppling till islamiska kretsar, ökat i Europa sedan hösten år 2000. Utifrån Säpos statistiken finns det inget som tyder på att så skulle vara fallet i Sverige.

Den kategori som ökade mest under året var anmälda brott med en koppling till homofobi. Denna kategori ökade med 38 procent och sedan år 2000 har antalet ökat med över 70 procent. Det är inte rimligt att anta att denna ökning enbart skulle spegla en reell ökning av brottsligheten. Om så vore fallet skulle det med största sannolikhet även finnas andra indikatorer som pekade åt detta håll. Den alternativa förklaringen till

ökningen är en förändring av det så kallade mörkertalet, dvs den del av brottsligheten som inte speglas i statistiken. Eftersom mörkertalet för brott mot homosexuella kan antas vara stort²³ och antalet anmälda brott förhållandevis få kan relativt små förändringar i tex anmälningsbenägenhet eller anmälningsupptagande få stora konsekvenser för statistiken. I det följande ska några av de faktorer som framförallt kan tänkas ha påverkat mörkertalet, men även till viss del den faktiska brottsligheten, diskuteras.

Från och med den första januari 2003 förändrades lagstiftningen omkring brottet **hets mot folkgrupp** till att även innefatta brottslighet riktad mot en grupp på grund av dess sexuella läggning, t ex homosexuella. Det torde inte vara orimligt att anta att denna markering från samhället kan ha bidragit till att personer med en homosexuell läggning i större utsträckning anmäler brott där homofobi varit motivet, t ex i form av hot och trakasserier, samt i större utsträckning berättar för polisen om att ett sådant motiv förelegat. Även debatten kring denna förändrade lagstiftning samt andra debatter och diskussioner omkring homosexuella och homosexualitet som förts i det offentliga rummet under året, t ex frågan om huruvida homosexuella ska ha rätt att adoptera barn, rätt att gifta sig i kyrkan och rätt att bli prästvigda kan ha bidragit till den ökade anmälningsstatistiken. Lagförändringen och debatten kan i sig ha påverkat homosexuella att anmäla brott genom att de i mindre utsträckning upplever sig som en marginaliserad grupp som får ”skylla sig själva” om de blir utsatta för brott. En alternativ tolkning är att debatten i sig är ett tecken på ett öppnare och mindre fördomsfullt klimat i samhället omkring homosexualitet och att den ökande anmälningsstatistiken är en följd av denna förändring. Ytterligare en tänkbar konsekvens av debatten är att polisens uppmärksamhet omkring homofobiska motiv vid brott kan ha blivit större. Fler brott med ett homofobiskt motiv kan tänkas framträda i statistiken genom att motivbilden på ett tydligare sätt beskrivs i anmälningarna. I detta sammanhang kan även den utbildning om homofobisk brottslighet som pågår inom polisen nämnas. Den ökade kunskapen som detta leder till kan dels få till följd att fler brott tolkas som homofobiska samt att ett bättre bemötande av brottsoffren kan leda till att dessa tydligare beskriver det homofobiska motivet. Den ökade uppmärk-

²³ För en djupare diskussion om mörkertalsproblematiken vid brott mot homosexuella, se Eva Tibys avhandling från 1999 med titeln: *Hatbrott? Homosexuella kvinnor och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

samheten och öppenheten kring homosexuella och homosexualitet kan dock även ha bidragit till en faktisk ökning av brottsligheten genom en större exponering av gruppen och att antalet tänkbara offer ökar när allt fler blir öppna med sin homosexuella läggning. Dessa olika faktorer kan antas ha samverkat under en längre tid och eskalerat under förra året på grund av en omfattande medial exponering och den förändrade lagstiftningen.²⁴ Vår slutsats om orsaken till den kraftiga ökningen av brott med homofobisk koppling är, med utgångspunkt i det ovan skrivna, att det i huvudsak handlar om att en större andel av brottsligheten numera framträder i kriminalstatistiken. En faktisk ökning av brottsligheten kan dock inte uteslutas.

I normala fall är en ökning av anmäld brottslighet något negativt men utifrån resonemanget att ökningen i huvudsak handlar om en ökande anmälningsbenägenhet kan förändringen betraktas som något positivt. Ökningen av antalet anmälningar skulle kunna tyda på att samhället rent generellt håller på att bli mindre fördomsfullt och att homosexuella i en mindre utsträckning upplever sig vara en marginaliserad grupp.

Under 2003 fortsatte de anmälda brotten med koppling till djurrättsaktivism att öka. Sedan år 2001 har anmälningarna mer än tredubblats och ligger nu på samma nivåer som under slutet av 1990-talet. Allt tyder här på att denna ökning handlar om en reell ökning av brottsligheten. Även bland aktivisterna själva anses aktivitetsnivån under året varit hög och på en internationell topplista som cirkulerar i djurrättsmiljön rankas Sverige på en andra plats, efter Storbritannien, när det gäller antalet aktioner under 2003.

Under året har djurrättsaktivisternas strategi att koncentrera sig på ett fåtal näringsidkare blivit tydligare och målet har varit att få dessa att upphöra med sin verksamhet. Under året har två pälsdjursfarmare varit särskilt utsatta. Strategin har även som mål att skrämja andra näringsid-

²⁴ Även en ännu opublicerad studie, byggande på två enkäter med åtta års mellanrum (Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet) visar på en kraftig uppgång av andelen personer som uppgett att de blivit trakasserade på grund av sin homosexuella läggning. Forskaren som genomfört studien, Eva Tiby, förklarar preliminärt uppgången med en ökad benägenhet att rapportera utsatthet, bl a med utgångspunkt i den ökade mediala uppmärksamheten kring homosexuella och hatbrott, men utesluter inte en faktisk ökning. Studien kommer att publiceras under hösten 2004.

kare att sluta med sin verksamhet genom att aktionerna sänder ut signaler om att de kan bli nästa måltavla för en koncentrerad aktion. Även den anmälda brottsligheten mot verksamheter och forskare som förknippas med djurförsök har ökat under året. Aktivisternas uttalade målsättning här är att få all verksamhet som innefattar djurförsök att upphöra. Det finns inget som tyder på att brottslighet med koppling till djurrätts-aktivism kommer att avta under 2004.

Antalet anmälda brott med koppling till vit makt-ideologi/miljö ökade med tolv procent under året, en ökning som helt och hållet härstammar från anmälningar där en koppling till vit makt-miljön förelegat. Över hälften av anmälningarna och en stor del av ökningen har handlat om spridning av vit makt-propaganda vilket tillsammans med andra indikatorer, ökat antal demonstrationer, torgmöten och konserter med vit makt-musik, tyder på att vit makt-miljön eftersträvat att öka sin synlighet i samhället. Även våldsbrotten med en koppling till vit makt-miljön ökade under året. En stor andel av dessa brott handlade om misshandel av vänsteraktivister.

Även antalet anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brott ökade under året. Sedan 1997 har dessa anmälningar ökat med över 200 procent. Hela ökningen under det senaste året härrör från anmälningar med koppling till den autonoma miljön. En stor del av dessa anmälningar härrör från demonstrationer, motdemonstrationer och gatufester (Reclaim the city). Även våldsbrotten ökade betydligt under året och en stor andel av dessa handlade om misshandel av personer som uppfattats vara fascister, rasister eller vit makt-anhängare.

Det som varit gemensamt för vit makt-miljön och den autonoma miljön under året är deras strävan efter ökad synlighet. Man har satsat på offentlighet, främst genom demonstrationer, tillståndsgivna och icke tillståndsgivna, samt för vit makt-miljön, spridande av propaganda. I flera fall har det handlat om motdemonstrationer mot den andra miljöns demonstration. Vad som även varit slående under året är den ökande våldsanvändning som kunnat iaktas mellan miljöerna. Personer och grupper ur båda miljöerna har attackerat personer som de uppfattat tillhöra den andra miljön. Säpo tolkar ökningen av anmälda brott med koppling till vit makt-miljön och till den autonoma miljön som en faktisk ökning av brottsligheten och ser inga tecken på en minskning under år 2004.

Bilaga

Brottskategorier

Brottskoder utifrån Brottsförebyggande rådets (BRÅ) kodning av brott²⁵:

1 Grov misshandel

303-308	Mordförsök
371-388	Grov misshandel

2 Misshandel

351-368	Misshandel
394	Vållande till kroppsskada
396	Framkallande av fara
1701-1704	Våld mot tjänsteman

3 Olaga hot samt ofredande

401-414	Olaga intrång, olaga hot och ofredande
1705	Hot eller förgripande mot tjänsteman

²⁵ BRÅ (2003): Kodning av brott som redovisas vid anmälningar respektive misstankar om brott.

4 Ärekränkingsbrott

501 Ärekränkingsbrott

5 Skadegörelse (utom klotter)

1201-1206 Skadegörelse

6 Klotter

1207 Klotter

7 Hets mot folkgrupp

1604 Hets mot folkgrupp

8 Olaga diskriminering

1605 Olaga diskriminering

9 Övriga brott

Övriga brottskoder